

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ασημάκης Φλιάτουρας · Μαρία Σουκαλοπούλου · Άννα Ν. Αφεντουλίδου
Ζωή Ιωαννίδου · Βασιλική Μακρή · Ουρανία Βοσκάκη · Ιωάννης Λεύκος

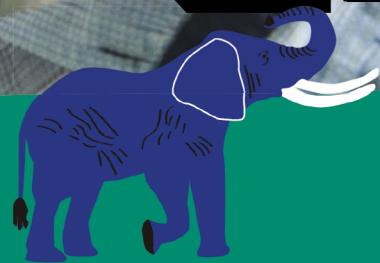
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
η γλώσσα μας

Βιβλίο
μαθητή /
μαθήτριας

2.

Ε΄ δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας
Ε΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

Β΄ τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Θεοδωρίδης Αλέξανδρος

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογητής

Κατσούλης Φίλιππος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Γρηγορίου Φωτεινή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Πέρδος Αθανάσιος

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Αντζόπουλος Νικόλαος

Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ασημάκης Φλιάτουρας • Μαρία Σουκαλοπούλου • Άννα Ν. Αφεντουλίδου
Ζωή Ιωαννίδου • Βασιλική Μακρή • Ουρανία Βοσκάκη • Ιωάννης Λεύκος

Η γλώσσα μας
Ε΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

Β΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας | Ε΄ Δημοτικού | Β΄ τεύχος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Ασημάκης Φλιάτουρας , Αναπληρωτής Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Επιστημονικός Υπεύθυνος Μαρία Σουκαλοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας Άννα Ν. Αφεντουλίδου , Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Δρ Παιδικής λογοτεχνίας Ζωή Ιωαννίδου , Εκπαιδευτικός Βασιλική Μακρή , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας Ουρανία Βοσκάκη , Επίκουρη Καθηγήτρια ΕΚΠΑ Ιωάννης Λεύκος , Μέλος ΕΔΙΠ Πανεπιστημίου Μακεδονίας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	Δημήτρης Χαλκιάπουλος , Γραφίστας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	Κωνσταντίνος Θεοδωρόπουλος , Γραφίστας Χάρης Δημολιάτης , Γραφίστας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	Ευαγγελία Γουτιάνου , Εικονογράφος - Γραφίστρια
ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Συγγραφική Ομάδα
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Στέφανος Γιασιράνης , Εκπαιδευτικός, Δρ Παιδαγωγικής
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΥΘ	Δημήτρης Σεμιτέκολο , Γραφίστας - Σχεδιαστής Ιστοσελίδων
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ -	Ελένη Καραντζόλα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	

Τα σύμβολα του βιβλίου

Αναπτύσσουμε τις δεξιότητές μας

Κατανοούμε προφορικά κείμενα		Κατανοούμε γραπτά κείμενα	
Παράγουμε προφορικό λόγο		Συνθέτουμε και γράφουμε κείμενα	

Χτίζουμε τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας

Μαθαίνουμε νέα γραμματικά φαινόμενα		Εμπεδώνουμε όσα γνωρίζουμε	
Εμπλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας		Μαθαίνουμε ορθογραφία	

Εργαζόμαστε μαζί στην τάξη

Συζητάμε στην τάξη		Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία	
Χωριζόμαστε σε ομάδες		Δουλεύουμε στον ρυθμό μας	
Παρακολουθούμε βίντεο		Βλέπουμε τι μάθαμε	
Δημιουργούμε σχέδια εργασίας		Διαβάζουμε κριτικά εικόνες	

Θα μας βοηθήσουν και αυτά...

Παρατηρούμε τον βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων		
Διαβάζουμε τις στρατηγικές και σχεδιάζουμε τις κινήσεις μας		
Συμβουλευόμαστε το σημείο που μας δείχνει η πινακίδα		

Στην ενότητα αυτή

Κειμενικοί τύποι
Πολυτροπικότητα

Ακούμε, βλέπουμε,
διαβάζουμε

4. Πόσο ζωντανός είναι ο ψηφιακός κόσμος;

- Συζητάμε για τον ψηφιακό κόσμο
- Διαβάζουμε κείμενα με επιχειρήματα
- Γράφουμε με συνοχή και πειθώ
- Πλοηγούμαστε με ψηφιακά εργαλεία
- Δημιουργούμε τα δικά μας ψηφιακά κείμενα

- *Επιχειρηματολογικός κειμενικός τύπος*
- Ενημερωτικά κείμενα
- Διαφημίσεις
- Γελοιογραφίες
- Επιχειρηματολογικά άρθρα
- Λογομαχίες
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα

- Ψηφιακές και έντυπες διαφημίσεις
- Άρθρα για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των ηλεκτρονικών παιχνιδιών
- Γελοιογραφίες για το διαδίκτυο
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα για τις ψευδείς ειδήσεις

5. Τι υπάρχει στη Γη και έξω από αυτή;

- Συζητάμε για τη Γη και το διάστημα
- Παρακολουθούμε εξηγητικά βίντεο
- Διαβάζουμε επιστημονικά κείμενα
- Γράφουμε κείμενα που εξηγούν ένα φαινόμενο
- Συμμετέχουμε στην προστασία του πλανήτη μας

- *Εξηγητικός κειμενικός τύπος*
- Ενημερωτικά κείμενα
- Επιστημονικά κείμενα
- Διαγράμματα
- Άρθρα εφημερίδων
- Ποίηση
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Φωτογραφίες
- Σχολικά εγχειρίδια

- Επιστημονικά κείμενα για τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η γη και για την προστασία της
- Διαγράμματα για την κλιματική αλλαγή
- Φωτογραφίες έργων και ιστοσελίδες για το οικολογικό μας αποτύπωμα
- Βίντεο και άρθρα εφημερίδων για τα ταξίδια στο διάστημα

6. Γιατί είναι καλό να συμμετέχουμε;

- Συζητάμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Διαβάζουμε και πραγματοποιούμε συνεντεύξεις
- Γράφουμε κείμενα με επιχειρήματα για αντίθετες απόψεις
- Αξιολογούμε πολυτροπικά κείμενα με εικόνα
- Συμμετέχουμε σε δράσεις ως ενεργοί πολίτες

- *Όλοι οι κειμενικοί τύποι*
- Πολυτροπικά κείμενα
- Άρθρα εφημερίδων
- Ψηφιακά κείμενα
- Ποίηση
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Συνεντεύξεις
- Εγκυκλοπαίδειες
- Ενημερωτικά βίντεο
- Τραγούδια

- Πολυτροπικά κείμενα για τις διακρίσεις και την ισότητα
- Άρθρα εφημερίδων για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Συνεντεύξεις για την ισότητα των φύλων στο σχολείο
- Διαφημίσεις για τα στερεότυπα
- Ενημερωτικά κείμενα για τον εθελοντισμό
- Βίντεο σχετικά με τις δράσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Συζητάμε, γράφουμε,
συνθέτουμε

Χτίζουμε τη
γραμματική μας

Χτίζουμε το
λεξιλόγιό μας

Διαβάζουμε
ολόκληρα βιβλία

- Διαφημίσεις για ψηφιακά προϊόντα, υπηρεσίες ή εφαρμογές
- Παραγράφους με θέμα, λεπτομέρειες, κατακλείδα για την παρουσίαση των επιχειρημάτων μας
- Επιχειρηματολογικά άρθρα για τις επιδράσεις των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στο μπλογκ του σχολείου
- Λογομαχίες για την αλήθεια των ειδήσεων στο διαδίκτυο

- Απρόσωπα ρήματα και εκφράσεις
- Τελικές προτάσεις
- Εναντιωματικές προτάσεις
- Κειμενικοί δείκτες οργάνωσης και στάσης/άποψης
- Συνίζηση
- Επίθετα σε *-ής, -ής, -ές*

- Θεματικό λεξιλόγιο (ψηφιακός κόσμος)
- Κατασκευή επιθέτων σε *-ακός, -ακή, -ακό*
- Δάνειες λέξεις και ρήματα σε *-άρω*

- Διαβάζουμε βιβλία με περιπέτειες παιδιών στον ψηφιακό κόσμο
- Παιζουμε παιχνίδια για να ανακαλύψουμε την ταυτότητα του βιβλίου
- Αλλάζουμε οπτική γωνία στην αφήγηση
- Κάνουμε μια μακέτα του βιβλίου

- Πολυτροπικά κείμενα για τις αλλαγές στο φυσικό περιβάλλον
- Πόντκαστ για την επίδραση της υπερθέρμανσης του πλανήτη στο κλίμα και τον άνθρωπο
- Ορισμούς και πληροφοριακά γραφήματα για το οικολογικό μας αποτύπωμα
- Αναφορές για πειράματα στο μάθημα των Φυσικών

- Μετατροπή ρηματικών φράσεων σε ονοματικές
- Κλίση των ουσιαστικών *πυρ, ύδωρ, φως*
- Ενεργητική και παθητική σύνταξη
- Γραφή και προφορά λέξεων με *υι*
- Προστακτική ρημάτων με προθήματα

- Θεματικό λεξιλόγιο (γη και διάστημα)
- Καθημερινό και επιστημονικό λεξιλόγιο
- Παράγωγες λέξεις από τα ρήματα *άγω* και *βάλλω*
- Το πρόθημα *τηλε-*

- Διαβάζουμε βιβλία για τη γη και το διάστημα
- Γράφουμε γράμμα στους συντελεστές του βιβλίου
- Δημιουργούμε κόμικ
- Γράφουμε ένα διαφορετικό τέλος για την ιστορία
- Φτιάχνουμε την αφίσα για την ταινία του βιβλίου

- Εξηγητικά κείμενα για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο μπλογκ του σχολείου
- Ποιήματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Παρουσιάσεις για τα αποτελέσματα ομαδικής έρευνας για τα στερεότυπα
- Συνεντεύξεις για τα στερεότυπα φύλου
- Άρθρα στη σχολική εφημερίδα με επιχειρήματα για αντίθετες απόψεις
- Κοινωνικές διαφημίσεις για τον εθελοντισμό

- Ρήματα σε *-ώμαι, -ούμαι, -ιέμαι*
- Ευθύς και πλάγιος λόγος
- Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις
- Το ερωτηματικό *ποιο* και το ποσοτικό *ποιο*
- Μετοχές και άκλιτοι ρηματικοί τύποι σε *-οντας/-ώντας* (άκλιτες μετοχές)
- Υποθετικές προτάσεις
- Κλίση ουσιαστικών σε *-ώ* και *-ώς*

- Θεματικό λεξιλόγιο (ανθρώπινα δικαιώματα)
- Αρκτικόλεξα, ακρωνύμια, συντομογραφίες
- Ομόηχες λέξεις
- Συνώνυμα
- Ρήματα με προθήματα *συν-, εκ-, εν-*

- Διαβάζουμε βιβλία για τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Δημιουργούμε ποιήματα και ακροστιχίδες
- Αλλάζουμε τον χώρο και τον χρόνο στον οποίο εξελίσσεται η ιστορία
- Δημιουργούμε με ιδέες, λέξεις και αντικείμενα ένα μουσείο για το βιβλίο μας

ΣΥΖΗΤΑΜΕ

για τον ψηφιακό κόσμο

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

κείμενα με επιχειρήματα

ΓΡΑΦΟΥΜΕ

με συνοχή και πειθώ

Μαθαίνουμε για την Παγκόσμια
Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου.

ΠΛΗΘΟΥΜΑΣΤΕ

με ψηφιακά εργαλεία

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ

τα δικά μας ψηφιακά κείμενα

**Πόσο
ζωντανός
είναι ο
ψηφιακός
κόσμος;**

**Παρατηρούμε την εικόνα
και συζητάμε:**

1. Τι κάνει το αγόρι;
2. Τι εμφανίζεται από τη συσκευή;
3. Τι είναι ο ψηφιακός κόσμος και τι μπορεί να μας προσφέρει;

**Παρακολουθούμε το βίντεο
και μαθαίνουμε τι είναι
ο ψηφιακός κόσμος.**

4. Τι επιπλέον θα θέλαμε να μάθουμε για τον ψηφιακό κόσμο; Καταγράφουμε τις απόψεις μας στον πίνακα με λέξεις-κλειδιά, τις καταμετράμε και φτιάχνουμε μια γραφική παράσταση.

4.1 Τι μας προσφέρει το διαδίκτυο;

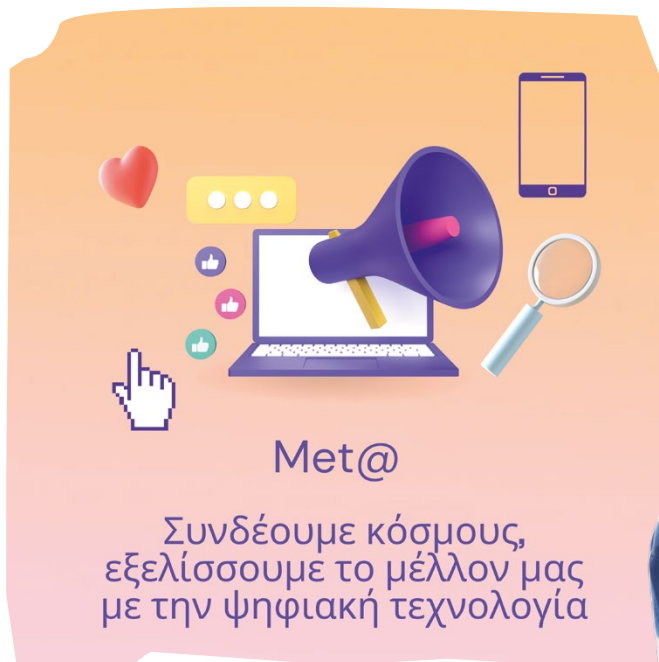
Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά μιας διαφήμισης.
- πώς να εντοπίζουμε τα επιχειρήματα με τα οποία μας πείθει μια διαφήμιση.

1. Παρατηρούμε τη διαφήμιση και συζητάμε:

- Τι δείχνει; Τι διαφημίζει; Πώς το καταλάβαμε;
- Ποιο μπορεί να είναι το όνομα της εταιρείας;
- Ποιο σλόγκαν χρησιμοποιεί;
- Ποια είναι η σχέση της εικόνας με το κείμενο;
- Εμείς παρακολουθούμε διαφημίσεις; Πού; Ποιος είναι σκοπός τους;

Εικόνα της συγγραφικής ομάδας.

Πριν διαβάσουμε το κείμενο, προσέχουμε τον τίτλο του και κάνουμε προβλέψεις: ποιο μπορεί να είναι το θέμα του με βάση τον τίτλο; Καθώς διαβάζουμε, προσέχουμε την πρώτη πρόταση κάθε παραγράφου για να βρούμε τη βασική της ιδέα.

Η διαφήμιση στη ζωή μας: από τις πινακίδες στον ψηφιακό κόσμο

Οι διαφημίσεις είναι παντού γύρω μας. Βρίσκονται σε εφημερίδες και περιοδικά. Αναρτώνται ως πινακίδες σε δημόσιους χώρους. Εμφανίζονται στην τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο, τις ψηφιακές πλατφόρμες.

5

Κάθε φορά που οι άνθρωποι ενημερώνουν το κοινό για ένα γεγονός, ένα προϊόν ή μια υπηρεσία, χρησιμοποιούν τη διαφήμιση. Οι περισσότερες διαφημίσεις έχουν στόχο να κάνουν το κοινό να θέλει να αγοράσει ό,τι διαφημίζεται. Κάποιες διαφημίσεις, όμως, δεν επιδιώκουν να πουλήσουν προϊόντα ή υπηρεσίες, αλλά να ενημερώσουν το κοινό και να το κάνουν να σχηματίσει γνώμη για κάτι σημαντικό στην κοινωνία. Για παράδειγμα, μια διαφήμιση από εταιρεία κινητής τηλεφωνίας έχει στόχο να μας πείσει να αγοράσουμε τις ψηφιακές υπηρεσίες της, ενώ μια διαφήμιση για την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο έχει στόχο να μας προστατέψει από τους κινδύνους στον ψηφιακό κόσμο.

Ποιες άλλες φράσεις με το επίθετο ψηφιακός, -ή, -ό ξέρουμε;

15

Άραγε από πότε έχουμε διαφημίσεις; Ακόμη και χιλιάδες χρόνια πριν οι άνθρωποι δημιουργούσαν χειροποίητες πινακίδες για να διαφημίζουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους. Μετά την εφεύρεση της τυπογραφίας εμφανίστηκαν εφημερίδες σε όλον τον κόσμο. Η διαφήμιση έγινε τότε ακόμη πιο διαδεδομένη.

20

Στις αρχές του 21ου αιώνα, η ψηφιακή διαφήμιση στο διαδίκτυο έγινε το πιο δημοφιλές διαφημιστικό μέσο. Σας έχει συμβεί να βλέπετε ένα βίντεο στο διαδίκτυο και το βίντεο να διακόπτεται για διαφημίσεις; Ξέρετε ότι ψηφιακές πλατφόρμες προσφέρουν οικονομικότερα πακέτα μηνιαίας συνδρομής, που περιλαμβάνουν, όμως, και διαφημίσεις; Σας αρέσουν ή σας εκνευρίζουν;

25

Η διαφήμιση υπάρχει και θα υπάρχει στην καθημερινότητά μας. Μάλιστα, το τελευταίο διάστημα αξιοποιεί την τεχνητή νοημοσύνη, ώστε η επαφή μας με το διαφημιζόμενο προϊόν ή τη διαφημιζόμενη υπηρεσία να μοιάζει αληθινή. Εμείς, όμως, ως καταναλωτές και καταναλώτριες, ξέρουμε τι πρέπει να προσέχουμε, όταν βλέπουμε διαφημίσεις;

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

Το ρήμα πρέπει έχει πρόσωπο; Ποια άλλα ρήματα είναι απρόσωπα;

Παρακολουθούμε το βίντεο και παρατηρούμε πώς το Κείμενο 1 γίνεται πολυτροπικό.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι σημαίνει η λέξη *διαφήμιση*; Ποιο ουσιαστικό περιλαμβάνει η λέξη *διαφήμιση*;
- Πού μπορούμε να βρούμε διαφημίσεις; **Κυκλώνουμε** τις λέξεις στο κείμενο.
- Πότε εμφανίστηκαν οι διαφημίσεις;
- Σε τι μορφή ήταν οι πρώτες διαφημίσεις που εμφανίστηκαν;
Σε τι μορφή είναι σήμερα;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποια είδη διαφημίσεων υπάρχουν; Ποιος είναι ο σκοπός τους;
- Δίνουμε ένα παράδειγμα διαφήμισης που μας καλεί να αγοράσουμε:

α. ένα ψηφιακό ή διαδικτυακό προϊόν:

.....

β. μια ψηφιακή ή διαδικτυακή υπηρεσία:

.....

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Εμάς μας αρέσουν ή όχι οι διαφημίσεις;
- Ποιες διαφημίσεις μάς κάνουν εντύπωση συνήθως; Γιατί;
Ποια χαρακτηριστικά τους είναι ενδιαφέροντα;
- Ποια μέσα χρησιμοποιούν συνήθως οι διαφημίσεις για να μας πείσουν να αγοράσουμε κάτι;
- Γιατί πρέπει να γνωρίζουμε τα μέσα που χρησιμοποιεί η διαφήμιση;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Χρησιμοποιούμε φράσεις με το επίθετο *ψηφιακός*. Δραστηριότητα 1

Κατασκευάζουμε επίθετα σε *-ακός, -ακή, -ακό*. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ποιο είναι το πρόσωπο στη ρηματική φράση *πρέπει να προσέχουμε*;

Χρησιμοποιούμε απρόσωπα ρήματα. Δραστηριότητες 3-5

Πώς δηλώνουμε τον σκοπό σε μια πρόταση; Χρησιμοποιούμε τελικές προτάσεις.

Δραστηριότητες 6-8

Μαθαίνουμε περισσότερα
για τα σλόγκαν των διαφημίσεων.

3. Δημιουργούμε το σλόγκαν μιας διαφήμισης, ώστε να περιέχει τη φράση *ψηφιακός κόσμος*.

.....

ΚΕΙΜΕΝΟ 2 Διαφήμιση εταιρείας κινητής τηλεφωνίας

4. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο μια διαφήμιση εταιρείας κινητής τηλεφωνίας. Καθώς παρακολουθούμε το βίντεο της διαφήμισης, κρατάμε σημειώσεις:

Επωνυμία εταιρείας/Προϊόν:

Πρωταγωνιστές/-τριες:

Μέρος:

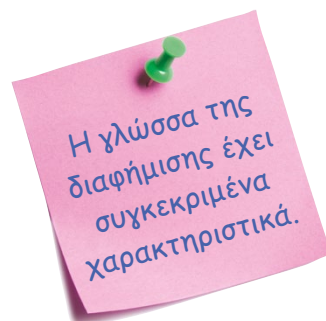
Σλόγκαν:

Μουσική:

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Υπάρχουν λέξεις και φράσεις που επαναλαμβάνονται;
- Υπάρχουν λέξεις και φράσεις από άλλες γλώσσες;
- Σημειώνουμε το πιο συχνό πρόσωπο των ρημάτων:
- Χρησιμοποιεί καθημερινό ή επίσημο λόγο;
- Πώς προσπαθεί να μας πείσει η διαφήμιση; Χρησιμοποιεί τη λογική ή δημιουργεί συναισθήματα;
- Σε ποιες/ποιους απευθύνεται η διαφήμιση; Από πού το καταλαβαίνουμε;
- Ποιος είναι ο σκοπός της διαφήμισης; Τον πετυχαίνει;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Τι πρέπει, τελικά, να προσέχουμε όταν παρακολουθούμε διαφημίσεις σε ψηφιακά μέσα;

ΚΕΙΜΕΝΟ 3**Ψηφιακή μέριμνα στα Public**

Ψηφιακή μέριμνα [διαφήμιση], *Ημερησία*.**7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:**

- Ποια προϊόντα διαφημίζονται; Σε ποιες/ποιους απευθύνεται η διαφήμιση;
- Πότε επιλέγεται μεγαλύτερη και πότε μικρότερη γραμματοσειρά;
- Υπάρχουν λογοπαίγνια και σλόγκαν; Υπάρχει χρήση άλλης γλώσσας; Γιατί;
- Ποιος είναι ο ρόλος των εικόνων; Τι θα άλλαζε αν έλειπαν;

8. Συγκρίνουμε το Κείμενο 2 με το Κείμενο 3 και συζητάμε:

- Τι είναι ίδιο και τι διαφορετικό μεταξύ τους;
- Ποια μέσα χρησιμοποιεί το κάθε είδος για να πετύχει τους στόχους του;
- Οι έντυπες, οι ψηφιακές ή οι ραδιοφωνικές διαφημίσεις μάς αρέσουν περισσότερο; Ποιες θεωρούμε περισσότερο αποτελεσματικές; Γιατί;
- Πώς μας πείθει η κάθε διαφήμιση; Βρίσκουμε ένα επιχειρήμα για την καθεμιά.

Διαφήμιση 1: Επιλέξτε την , γιατί

.

Διαφήμιση 2: Αγοράστε από τα Public, γιατί έτσι

.

**Ακούμε μια ραδιοφωνική διαφήμιση
για ψηφιακά προϊόντα.**

Χτίζουμε τη γραμματική μας

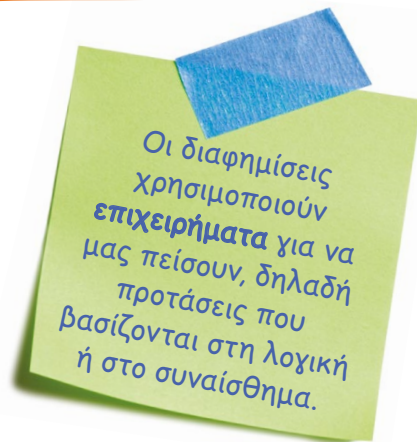
Μαθαίνουμε περισσότερα για το χιούμορ στη διαφήμιση. Δραστηριότητα 9

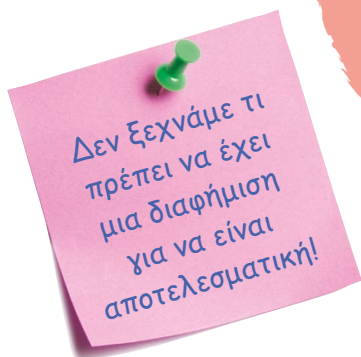
9. Συνεργαζόμαστε και φέρνουμε τις αγαπημένες μας διαφημίσεις στην τάξη:

- Ψηφίζουμε την αγαπημένη μας διαφήμιση και την αναζητάμε στο διαδίκτυο.
- Την προβάλλουμε και εξηγούμε γιατί μας αρέσει και γιατί τη θεωρούμε επιτυχημένη.
- Κατά την παρουσίαση χρησιμοποιούμε φράσεις, όπως:

Η διαφήμιση που μας αρέσει περισσότερο είναι... Κατά τη γνώμη μας, η καλύτερη διαφήμιση είναι... Μας αρέσει για τους παρακάτω λόγους: Πρώτον... Δεύτερον... Επίσης... Επιπλέον... Τέλος... Γι' αυτούς τους λόγους, πιστεύουμε/θεωρούμε ότι...

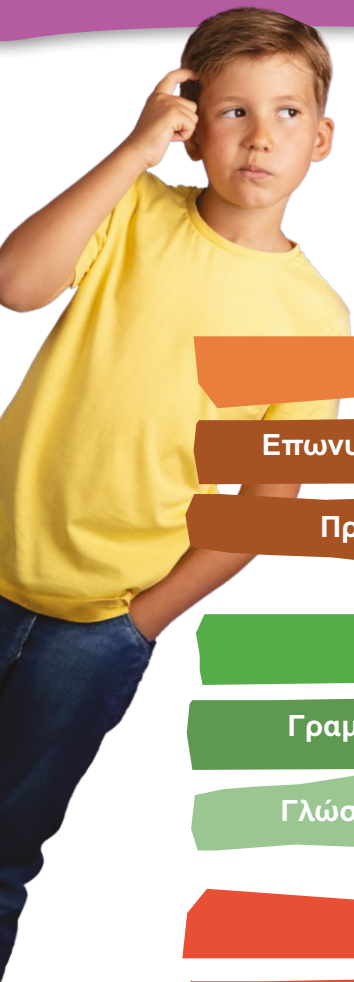

10. Φτιάχνουμε τη δική μας διαφήμιση. Μπορούμε να πάρουμε βοήθεια για να «χτίσουμε» τη διαφήμισή μας από τον παρακάτω πίνακα:

4.1

Τι μας προσφέρει το διαδίκτυο;

Αξιολογούμε τη διαφήμισή μας με βάση το σχεδιάγραμμα ή το καθοδηγητικό βίντεο.

Η δομή της διαφήμισης

Επωνυμία/εταιρεία

Λογότυπο

Σλόγκαν

Προσφορά

Κοινωνικό μήνυμα

Κοινό

Η μορφή της διαφήμισης

Γραμματοσειρά

Χρώματα

Καθημερινός λόγος

Γλώσσες

Επίσημος λόγος

Εικόνα

Ήχος

Η πειθώ στη διαφήμιση

Λογοπαίγνια

Αποδεκτές απόψεις

Εμείς ή εσείς/εσύ

Μεταφορές

Ερωτήσεις

Επαναλήψεις

Στατιστικά

Συναίσθημα

Υπερβολή

- Πώς τα πήγαμε;
- Ποια στοιχεία είχαν οι διαφημίσεις που μας άρεσαν περισσότερο;

11. Φεύγοντας...

- Τι μάθαμε; Τι μας βοηθάει να μαθαίνουμε;
- Άλλαξε κάτι στον τρόπο που βλέπουμε τις διαφημίσεις; Γιατί;

.....

.....

.....

.....

ΝΑΙ ή ΟΧΙ στα ηλεκτρονικά παιχνίδια;

4.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα μέρη μιας παραγράφου.
- πώς να οργανώνουμε ένα κείμενο με επιχειρήματα και να υποστηρίζουμε την άποψή μας.

1. Παρατηρούμε τη γελοιογραφία και συζητάμε:

- Τι δείχνει; Μας έκανε να γελάσουμε; Έχουμε βρεθεί ποτέ στην ίδια θέση;
- Ποια στάση για τον ψηφιακό κόσμο τονίζει;
- Τι πιστεύουμε εμείς για τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και τι οι μεγαλύτερες/μεγαλύτεροι;
- Ποια στοιχεία της εικόνας προβάλλονται ως πιο σημαντικά; Πού βρίσκονται στην εικόνα;

Ε. Γουτιάνου, Εφηβική εξάρτηση και διαδίκτυο [εικόνα].

2. Πριν διαβάσουμε το Κείμενο 4, συζητάμε:

- Ποιος είναι ο τίτλος και το θέμα του κειμένου;
- Σε ποιες/ποιους απευθύνεται; Πώς το καταλαβαίνουμε;

Βλέπουμε ακόμα μία γελοιογραφία για τον εθισμό στο διαδίκτυο.

Διαβάζουμε το κείμενο δύο φορές: την πρώτη φορά βρίσκουμε τη βασική ιδέα. Τη δεύτερη φορά προσέχουμε τις λεπτομέρειες.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

Ναι στα ηλεκτρονικά παιχνίδια:

Είναι βέβαιο ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια έχουν μπει για τα καλά στη ζωή μας. Μεγάλοι και μικροί παίζουμε παιχνίδια στο κινητό, στο τάμπλετ, σε παιχνιδομηχανές και στον υπολογιστή. Καθώς οι ψηφιακές τεχνολογίες εξελίσσονται, δημιουργούμε περιβάλλοντα παιχνιδιών που μοιάζουν με αληθινά και έχουν εντυπωσιακά εφέ. Αν και οι αμφιβολίες που υπάρχουν για τη χρήση τους είναι πολλές, οι έρευνες δείχνουν ότι τελικά... τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κάνουν και καλό.

Τι είναι μια παιχνιδομηχανή; Ποια είναι τα συνθετικά της λέξης;

10 Πρώτον, παίζοντας παιχνίδια σε ψηφιακά μέσα τα παιδιά αναπτύσσουν τη λογική σκέψη και την αντίληψή τους. Αυτό συμβαίνει, γιατί, για να επιλύσουν προβλήματα, πρέπει να σκεφτούν. Για παράδειγμα, σε παιχνίδια στρατηγικής σκέφτονται πώς θα οργανώσουν την άμυνα ή την επίθεσή τους.

15 Δεύτερον, μέσα από τα ψηφιακά παιχνίδια τα παιδιά αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες. Καθώς παίζουν με φίλους και φίλες, επικοινωνούν καλύτερα, συνεργάζονται και αναπτύσσουν την ικανότητα να ανταλλάσσουν απόψεις και ιδέες. Ακόμη, τα ψηφιακά παιχνίδια ενισχύουν τη δημιουργικότητα των παιδιών. Έρευνες του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν έδειξαν ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας που παίζουν ψηφιακά παιχνίδια είναι πιο δημιουργικά στη ζωγραφική και στο να πλάθουν ιστορίες.

Τι δείχνει η λέξη τέλος και τι η φράση είναι βέβαιο; Γιατί είναι χρήσιμες για ένα κείμενο;

25 Τέλος, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια βοηθούν τα παιδιά να αναπτύξουν την αντοχή τους στην αποτυχία και τη δυσκολία. Μέσα από την προσπάθειά τους να ξεπεράσουν εμπόδια και προβλήματα στο παιχνίδι, τα παιδιά μαθαίνουν να επιμένουν και να αποδέχονται τη νίκη αλλά και την ήττα.

Συνολικά, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορούν να συμβάλουν στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη των παιδιών. Όταν χρησιμοποιούνται με σωστό τρόπο και με την επίβλεψη ενηλίκων, όταν συνδυάζονται με άλλες δραστηριότητες και όταν ο χρόνος του παιχνιδιού ρυθμίζεται, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μάς προσφέρουν πολλά οφέλη.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Χρωματίζουμε στο κείμενο τις λέξεις που δεν γνωρίζουμε. Χρησιμοποιούμε λεξικά και βρίσκουμε τη σημασία και τη χρήση τους.
- Υπογραμμίζουμε τα ρήματα και τις φράσεις που δείχνουν τι μας προσφέρουν τα ψηφιακά παιχνίδια. Σε ποιον χρόνο βρίσκονται; Σε ποιο πρόσωπο;
- Κυκλώνουμε λέξεις και φράσεις που συνδέουν τις παραγράφους του κειμένου.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Τι πιστεύουν οι επιστήμονες για τα ψηφιακά παιχνίδια;
- Με ποια επιχειρήματα στηρίζει το κείμενο την άποψή τους;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποιο επιχειρήμα πιστεύουμε πως είναι πιο σημαντικό ή πειστικό; Γιατί;
- Τι πρέπει να προσέχουμε, ώστε τα ψηφιακά παιχνίδια να είναι ωφέλιμα;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ανακαλύπτουμε τις σημασίες και την προέλευση της λέξης παιχνίδι.

Δραστηριότητες 1 και 2

Ποιες δάνειες λέξεις συναντάμε στον ψηφιακό κόσμο; Δραστηριότητα 3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Με ποιες προτάσεις δείχνουμε αντίθεση ή εναντίωση; Δραστηριότητα 4

Πώς χτίζουμε ένα κείμενο επιχειρημάτων; Δραστηριότητα 5

Ποιες λέξεις και φράσεις μάς βοηθούν να οργανώσουμε ένα κείμενο;

Ποιες να δείξουμε τη στάση ή την άποψή μας; Δραστηριότητα 6

Παίζουμε ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι.

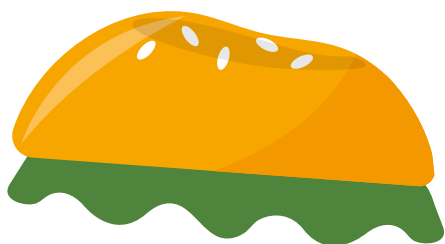
4.2 ΝΑΙ ή ΟΧΙ στα ηλεκτρονικά παιχνίδια;

4. Συνεργαζόμαστε και βρίσκουμε τη δομή των παραγράφων του Κειμένου 4:

Για να καταλάβουμε ένα κείμενο με επιχειρήματα, διαβάζουμε κάθε παράγραφο και εντοπίζουμε τα μέρη της: τη **θεματική πρόταση**, τις **λεπτομέρειες** και το **συμπέρασμα**.

Θεματική πρόταση:

- δίνουμε τη βασική ιδέα
- ξεκινάμε με κάτι ενδιαφέρον και ελκυστικό

Λεπτομέρειες/Σχόλια:

- υποστηρίζουμε τη βασική ιδέα με:
 - ✓ παραδείγματα
 - ✓ στατιστικά στοιχεία/έρευνες
 - ✓ μαρτυρίες
 - ✓ αληθινά γεγονότα

Συμπέρασμα/Κατακλείδα:

- συνοψίζουμε και δημιουργούμε συνδέσεις με την επόμενη παράγραφο

Χρησιμοποιούμε το *χάμπουργκερ της παραγράφου* και γράφουμε εδώ τη θεματική πρόταση, τις λεπτομέρειες και το συμπέρασμα για μία από τις παραγράφους του κειμένου:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Μαθαίνουμε περισσότερα για το *χάμπουργκερ της παραγράφου*.

Cyber story: Περιπέτεια στο διαδίκτυο:

«Επιτέλους τελείωσα το διάβασμα. Ωρα για παιχνίδι!!!» φώναξα ανακουφισμένος. Φόρεσα τα γυαλιά μου και αμέσως: «ΟΥΑΟΥ... ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ!» βυθίστηκα στον κόσμο μου. Στον κόσμο μου μπορώ να κάνω ό,τι θέλω. Μπορώ να βρεθώ στο λεπτό στα πιο απίθανα μέρη: από κορφές βουνών στα βάθη ωκεανών, από τα έγκατα της Γης σε άλλους πλανήτες μακρινούς, σε τόπους που υπάρχουν, που υπήρξαν και σε άλλους φανταστικούς που δεν υπήρξαν ποτέ. Μπορώ να κάνω τα πάντα, να σκοτωθώ και να ζωντανέψω πάλι. Εδώ δεν πονάω ποτέ. Νιώθω ανίκητος! Η δύναμή μου δεν έχει όρια.

Στον μαγικό κόσμο μου, μέσα σε λίγα λεπτά έκανα θαύματα! Έχτισα εντυπωσιακά κτήρια ολομόναχος και δημιούργησα μια υπερσύγχρονη πόλη που έχει τα πάντα! Ακόμη και φάρμα! [...] Κάποια στιγμή βαρέθηκα όμως κι έφυγα από εκεί. Πολύ cool σκέφτηκα, με το που βαριέσαι κάπου μεταφέρεσαι στη στιγμή αλλού. Βρέθηκα ανάμεσα σε ανθρώπους που χτυπούσαν ο ένας τον άλλον και σκοτώνονταν. Άρχισα να κάνω κι εγώ το ίδιο. Τι πείραζε; Αφού δεν πονούσα, αφού αν σκοτωνόμουν θα ξαναζωντάνευα, αφού κανείς δεν θα με τιμωρούσε για τίποτα... Όποτε νικούσα τους άλλους, έπαιρνα «λάφυρα»!

Ξαφνικά, κάποιος άρχισε να με χτυπάει, για να μου κλέψει όσα είχα μαζέψει με τόσο κόπο. Θύμωσα πολύ! Ήταν άδικο! Και έμενε ατιμώρητος! Όμως, το ίδιο δεν είχα κάνει κι εγώ σε άλλους νωρίτερα;

Εύη Βουκελάτου & Μανώλης Σφακιανάκης, *Cyber story Περιπέτεια στο διαδίκτυο*, εικονογρ. Μαρία Μανουρά, Ελληνοεκδοτική.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Πού μπορεί να βρίσκεται ο πρωταγωνιστής της ιστορίας; Τι κάνει;
- Πώς νιώθει στην αρχή; Τι αλλάζει μετά;
- Το αγόρι της ιστορίας λέει συχνά στους φίλους του «πάμε να γκεϊμάρουμε». Τι μπορεί να σημαίνει η λέξη *γκεϊμάρω*; Ποιες άλλες λέξεις μάς θυμίζει;
- Ποια μπορεί να είναι η άποψη των συγγραφέων για τα ηλεκτρονικά παιχνίδια;
- Πόσο ζωντανός είναι ο ψηφιακός κόσμος στην παραπάνω ιστορία;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 4 με το Κείμενο 5 και συζητάμε:

- Ποια πλευρά των ηλεκτρονικών παιχνιδιών τονίζουν τα δύο κείμενα;
- Ποια διαφορετικά επιχειρήματα προβάλλουν;

4.2 ΝΑΙ ή ΟΧΙ στα ηλεκτρονικά παιχνίδια;

7. Αναζητάμε στο διαδίκτυο κείμενα που υποστηρίζουν ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια βλάπτουν τα παιδιά:

Ξέρουμε πώς να ψάξουμε στο διαδίκτυο;

- ❶ Χρησιμοποιούμε λέξεις-κλειδιά σε εισαγωγικά σε μια μηχανή αναζήτησης, π.χ. "ηλεκτρονικά παιχνίδια".
- ❶ Ρωτάμε ένα μεγαλύτερο άτομο για να επισκεφτούμε τις κατάλληλες ιστοσελίδες.
- ❶ Θυμόμαστε ότι στο διαδίκτυο δεν είναι όλα αληθινά.

Μετά, αλλάζουμε το Κείμενο 4 χρησιμοποιώντας επιχειρήματα από τα κείμενα που βρήκαμε στο διαδίκτυο. Το ξαναγράφουμε συνεργατικά, ώστε να γίνει ένα σύντομο ενημερωτικό άρθρο/κείμενο άποψης (μέχρι 200 λέξεις) για το μπλογκ του σχολείου. Θα μας βοηθήσουν οι παρακάτω οδηγίες:

Πείθω με επιχειρήματα

Θέμα

01

Ποιο είναι το θέμα;
Ποια είναι η **άποψη** μου γι' αυτό;

Επιχειρήματα

Υποστηρίζω την άποψη μου με **επιχειρήματα**.
Ποιο είναι το πιο σημαντικό, κατά τη γνώμη μου;
Ποια επιχειρήματα θα είχε κάποια/κάποιος που διαφωνεί μαζί μου;
Πώς θα μπορούσα να τον/την πείσω;

02

Επιχείρημα 1
Επιχείρημα 2

.....
Στηρίζω το κάθε επιχειρήμα με

- παραδείγματα
- στατιστικά στοιχεία
- μαρτυρίες

Γλώσσα

- Ρήματα σε ενεστώτα που δηλώνουν άποψη: **νομίζω, πιστεύω, θεωρώ**
- Κειμενικούς δείκτες, όπως **αρχικά, επίσης, αντίθετα**
- Αιτιολογικές προτάσεις
- Φράσεις που δείχνουν ή προκαλούν συναισθήματα

Συμπέρασμα

Κλείνω το κείμενό μου με ένα συμπέρασμα ή ένα γενικό σχόλιο

03

Γράφουμε το κείμενό μας στο ψηφιακό μας σημειωματάριο.

Αξιολογούμε τα κείμενά μας με βάση το παραπάνω σχεδιάγραμμα:

- Πώς τα πήγαμε;
- Ποιον τίτλο βάλαμε στο άρθρο μας;
- Ποια στοιχεία από το σχεδιάγραμμα χρησιμοποιήσαμε στο κείμενο;

8. Φεύγοντας...

- Τι μάθαμε; Τι μας δυσκόλεψε;
- Πώς μπορούμε, τελικά, να πείσουμε κάποια/κάποιον ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κάνουν καλό αλλά με κάποιες προϋποθέσεις; Γράφουμε ένα επιχειρήμα που μας έκανε εντύπωση.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 Πόσα ψέματα χωράνε στο διαδίκτυο;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο προσεκτικά και αποτελεσματικά.
- πώς να αναγνωρίζουμε τις ψευδείς ειδήσεις στο διαδίκτυο.

1. Παρατηρούμε τις γελοιογραφίες και συζητάμε στην τάξη:

- Εμείς χρησιμοποιούμε το διαδίκτυο; Για ποιους λόγους;
- Μας αρέσουν τα μιμίδια και οι γελοιογραφίες που κυκλοφορούν στο διαδίκτυο;
- Ποιος ήρωας παραμυθιών πρωταγωνιστεί στη γελοιογραφία; Γιατί;
- Τι σημαίνει το γράμμα-σύμβολο;

"Pinocchio in the web",
εικόνες τεχνητής νοημοσύνης.

Βλέπουμε ένα μιμίδιο για το διαδίκτυο.

2. Πριν διαβάσουμε το Κείμενο 6, συζητάμε:

- Από ποιο βιβλίο είναι το απόσπασμα; Τι σημαίνει ο τίτλος του βιβλίου;
- Τι μπορεί να σημαίνει ο τίτλος του αποσπάσματος;

Παρατηρούμε τα οπτικά στοιχεία (κεφαλαία και έντονα γράμματα, μέγεθος γραμματοσειράς κ.ά.), που μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα το κείμενο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

Τι έχεις μέσα στο κεφάλι σου; Λιωμένο τυρί:

Όταν μπήκα στην αίθουσα σύνταξης τους χαιρέτησα όλους, όπως συνήθως, αλλά και εδώ δε μου απάντησε

ΚΑΝΕΙΣ.

- 5 Όλοι γύριζαν το κεφάλι τους από την άλλη. Ή προσποιούνταν ότι δεν είχαν ακούσει τίποτα. Κάποιοι, ακόμη χειρότερα, απαντούσαν:

- **ΟΥΣΤ!**

- Μπορώ να μάθω τι έχετε πάθει όλοι σας; ούρλιαξα εκείνη τη στιγμή. Γιατί κανείς δε με χαιρετά;

- 10 Ύστερα κλείστηκα στο γραφείο μου, έχοντας πολύ **ΚΑΚΗ** διάθεση, και άρχισα να ξεφυλλίζω τις εφημερίδες που είχα πάρει από το **ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ**: όλες μιλούσαν άσχημα, ή *μάλλον πολύ άσχημα*, για μένα! Στην **ΠΟΝΤΙΚΟΤΥΠΙΑ** δε, την εφημερίδα που διευθύνει η **ΣΑΛΙ ΠΟΝΤΙΚΑΟΥΖΕΝ**
- 15 ήμουν στην πρώτη σελίδα...

Έριξα μια ματιά στις **ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ** κι αυτό που είδα με άφησε άναυδο. Σε μια φωτογραφία πατούσα το πόδι του **δημάρχου!** Σε μια άλλη φαινόταν ότι έβαλα τρικλοποδιά σε μια **ευγενική κυρία** ενώ χορεύαμε! Σε μια

20 τρίτη φτερνιζόμουν στα μούτρα ενός ποντικού...

ΜΑ ΠΩΣ ΗΤΑΝ ΔΥΝΑΤΟΝ; Εγώ είμαι καλλιεργημένος ποντικός και προσπαθώ πάντα να συμπεριφέρομαι με **ΕΥΓΕΝΕΙΑ** σε όλους. Δε θυμάμαι να υπήρξα ποτέ τόσο

25 **αγενής!** Ωστόσο, στις φωτογραφίες ήμουν πράγματι εγώ! **ΠΕΡΙΕΡΓΟ...**

Τις παρατήρησα πιο προσεκτικά... και τις αναγνώρισα: ήταν **ΠΑΡΟΜΟΙΕΣ** με τις φωτογραφίες που είχε βγάλει η Τέα πριν από μερικούς μήνες σε μια επίσημη τελετή με το δήμαρχο κατά τη διάρκεια ενός χορού!

Συμπλήρωσε την παρακάτω πρόταση με το επίθετο **αγενής**:
Ε, αυτό το ποντίκι ήταν πολύ

30 Τις θυμόμουν πολύ καλά, αλλά αυτές εδώ κάποιος τι είχε **ΑΛΛΑΞΕΙ**: εγώ δε θα πατούσα ποτέ το πόδι του δημάρχου, ούτε θα έβαζα τρικλοποδιά σε μια ποντικίνα ούτε θα φτερνιζόμουν στα μούτρα κάποιου ποντικού! Οι φωτογραφίες ήταν **ΠΛΑΣΤΕΣ!**

35 Το ερώτημα ήταν το εξής: ποιος μου είχε κλέψει τις φωτογραφίες και, κυρίως, **ΓΙΑΤΙ**;

Ενώ σκεφτόμουν αυτά, ο παππούς μου, ο **ΤΟΡΚΟΥΑΤΟ ΤΑΠΑΝΩΚΑΤΟ**, μπήκε στο γραφείο χτυπώντας την πόρτα και ανεμίζοντας ένα αντίτυπο της **ΠΟΝΤΙΚΟΤΥΠΙΑΣ**:

40 - Ντροπή, εγγονέ! **ΤΙ ΕΧΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΣΟΥ, ΛΙΩΜΕΝΟ ΤΥΡΙ**; Κοίτα εδώ, είναι συμπεριφορά αυτή;

Ύστερα μπήκε η αδερφή μου η Τέα και έβαλε μπροστά στη μουσούδα μου ένα προσχέδιο του τελευταίου μου **βιβλίου**. Ήταν γεμάτο με κόκκινα σημάδια.

45 - Τζέρι, το τελευταίο βιβλίο σου είναι γεμάτο λάθη! Μήπως ξέχασες την ορθογραφία, τη γραμματική και το συντακτικό; **ΤΙ ΕΧΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΣΟΥ, ΤΗΓΑΝΗΤΕΣ ΜΥΓΕΣ**;

Εκείνη τη στιγμή μπήκε μέσα η Ρόζα Πιπερόζα κρατώντας στο χέρι ένα **ΜΕΙΛ** και είπε:

50 - Ναι, ακόμη και σε αυτό το μέιλ δεν υπήρχε ούτε ένα **ΔΙΠΛΟ** γράμμα στο σωστό σημείο (μάλιστα, τα έβαλες τυχαία εκεί όπου δε χρειαζόταν). Έγραψες επτά φορές τη λέξη «επαγγελματίας» με 2 «λ»! **ΤΙ ΕΧΕΙΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΣΟΥ, ΞΗΡΑ ΤΡΟΦΗ ΓΙΑ ΓΑΤΕΣ**;

55 Αναποκοκκίνισα από την ντροπή μου: είχα γράψει τη λέξη «**ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ**» με 2 «λ».

Τζερόνιμο Στίλτον, Ο πειρατής του διαδικτύου,
μτφρ. Βίκη Λιανού, Κέδρος.

Τι άλλο κάνουμε
στο διαδίκτυο
εκτός από το να
στέλνουμε μέιλ;

Ακούμε την ιστορία του ποντικού σε ένα πόντκαστ.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιος αφηγείται την ιστορία;
- Βρίσκουμε λέξεις και φράσεις που δείχνουν:
 - α) πώς συμπεριφέρονταν οι συγγενείς και οι συνεργάτες,
 - β) πώς ένιωθε ο ποντικός.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Τι συνέβη στον Τζερόνιμο Στίλτον;
- Ποια ερώτηση επαναλαμβάνεται τρεις φορές; Γιατί;
- Ποιον ρόλο παίζουν τα διαφορετικά οπτικά στοιχεία;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποια άποψη για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το διαδίκτυο μάς δίνει η ιστορία του Τζερόνιμο;
- Βρίσκουμε αστείο ή υπερβολικό το κείμενο; Γιατί;
- Έχει συμβεί σε κάποια γνωστή/κάποιον γνωστό μας κάτι παρόμοιο με αυτό που έπαθε ο Τζερόνιμο; Είναι εύκολο να συμβεί και σε εμάς;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Φτιάχνουμε προτάσεις με λέξεις του ψηφιακού κόσμου. Δραστηριότητα 1
Κατασκευάζουμε λέξεις με τη λέξη πληροφορία. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Δια-δίκτυο ή δι-α-δίκτυο; Πώς το προφέρουμε; Μαθαίνουμε για τη συνίζηση.
Δραστηριότητα 3

Πώς χρησιμοποιούμε τα επίθετα σε -ης/-ής, -ές, όπως ψευδής, ψευδής, ψευδές;
Δραστηριότητες 4 και 5

4. Παρατηρούμε τη φωτογραφία του Τζερόνιμο και βρίσκουμε τις διαφορές. Πώς παρουσιάζεται ο ποντικός στη μία και πώς στην άλλη;

Τζερόνιμο Στίλτον, Ο πειρατής του διαδικτύου [εικόνα], Κέδρος.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

Αξιόπιστες Ειδήσεις

ΕΓΚΥΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Είμαστε η καλύτερη εφημερίδα!

Τεύχος 237

1η Απριλίου 2024

Από το 1823

Νεροτσουλήθρες στα σχολεία!

Γράφει ο Θ. Ψευτοθόδωρας

Το Υπουργείο Παιδείας προτείνει να τοποθετηθούν νεροτσουλήθρες στα σχολεία της Ελλάδας. Με την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς τα παιδιά ήδη ξεκίνησαν να διδάσκονται τα μαθήματά τους μέσα ή και κάτω από το νερό, αφού αντί για τετράδια υποχρεώνονται να έχουν βατραχοπέδιλα, μαγλό και μάσκες με αναπνευστήρα. Η πρόταση για τη δημιουργία τεχνητών λιμνών στα προαύλια των σχολείων όλης της χώρας αναμένεται να ψηφιστεί αύριο από το κοινοβούλιο.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Λιάνα Δενεζάκη, Στόριζ και Νιουζ,
Κίτρινο Πατίνι.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποια είδηση παρουσιάζει το Κείμενο 7 και με ποια στοιχεία την υποστηρίζει;
- Μπορούμε να πιστέψουμε όσα μας λέει; Γιατί;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 6 με το Κείμενο 7 και συζητάμε:

- Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν;
- Ποια άποψη για τις ειδήσεις στο διαδίκτυο υποστηρίζουν;

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

Η παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο με απλά λόγια!

SaferInternet4Kids, «Η Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο με απλά λόγια» [στιγμιότυπο βίντεο], Youtube.

7. Παρακολουθούμε το βίντεο και απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι σημαίνει παραπληροφόρηση;
- Ποιος ανέβασε το βίντεο στο διαδίκτυο;
- Τι σημαίνει η φράση «ώρα να τεστάρουμε τα μάτια μας»;
- Τι είναι το πείραμα αλήθειας; Ποια υλικά χρησιμοποιούνται; Τι αποδεικνύει;
- Κυκλώνουμε τις λέξεις ή φράσεις στις οποίες εστιάζει ο μεγεθυντικός φακός.

fake news

fresh news

προπαγάνδα

μπάντα

φήμες

ρίμες

τρολ

ψεύτικες ιστοσελίδες

αποδείξεις

παραποίηση

κρυφές διαφημίσεις

παραπληροφόρηση

- Ποια άποψη υποστηρίζει το βίντεο για το διαδίκτυο; Με ποια επιχειρήματα;
- Πώς αναγνωρίζουμε τις ψευδείς ειδήσεις (μύθους, παραπληροφόρηση, ψευδοεπιστήμη);

Αναζητάμε στο διαδίκτυο την αφίσα του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου με τίτλο *5 Βήματα για να εντοπίζετε ψευδείς ειδήσεις στο διαδίκτυο* και βρίσκουμε πληροφορίες.

Παρακολουθούμε ψευδείς ειδήσεις και βρίσκουμε τα χαρακτηριστικά τους.

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 6, 7 και 8 και συζητάμε:

- Ποιον σκοπό έχει το κάθε κείμενο;
- Ποιο κείμενο τον πετυχαίνει καλύτερα κατά τη γνώμη μας; Γιατί;

9. Κάνουμε λογομαχίες!

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Επιλέγουμε την παρακάτω ψευδή είδηση, κάποια άλλη ψευδή είδηση που είδαμε στην ενότητα ή κατασκευάζουμε μία δική μας. Η μία ομάδα υποστηρίζει με επιχειρήματα την άποψη ότι η είδηση είναι αληθινή και η άλλη ότι είναι ψευδής.

Σοκ! Χιόνια στη Σαντορίνη τον Ιούλιο; Χάος στα πλοία και ακυρώσεις!

Για πρωτοφανή καιρικά φαινόμενα προειδοποιούν οι μετεωρολόγοι που αναφέρουν την πιθανότητα χιονόπτωσης στη Σαντορίνη τον Ιούλιο! Οι εξαιρετικά χαμηλές θερμοκρασίες και τα ακραία καιρικά φαινόμενα που πλήττουν το Αιγαίο έχουν προκαλέσει ανησυχία στους επιστήμονες. Ως αποτέλεσμα, **πολές** ακτοπλοϊκές εταιρείες έχουν ήδη προχωρήσει σε ακυρώσεις δρομολογίων προς και από τη Σαντορίνη, προκειμένου να **διασφαλίσουν** την ασφάλεια των επιβατών. Οι τουριστικές επιχειρήσεις στο νησί βρίσκονται σε αναβρασμό, καθώς οι κρατήσεις ακυρώνονται μαζικά και οι επισκέπτες ανησυχούν για τις διακοπές τους.

Κρατάμε σημειώσεις:

Αξιολογούμε τις λογομαχίες μας:

- Πώς τα πήγαμε; Ποιες ομάδες είχαν περισσότερα επιχειρήματα; Ποιες είχαν πιο αξιόπιστα αποδεικτικά στοιχεία;
- Ποιες χρησιμοποίησαν λόγο κατάλληλο για επιχειρηματολογία;
- Για να αξιολογήσουμε, βλέπουμε πάλι το σχεδιάγραμμα *Πείθω με επιχειρήματα* στην ενότητα *Ναι ή Όχι στα ηλεκτρονικά παιχνίδια*.

10. Φεύγοντας...

- Τι μάθαμε; Τι άλλο θα θέλαμε να μάθουμε;
- Τι θα προσέχουμε πλέον, όταν διαβάζουμε ειδήσεις στο διαδίκτυο; Γιατί;

.....

.....

.....

.....

.....

4.4 Πώς τα πήγαμε;

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Σερφάρισμα με ασφάλεια

Στο ίντερνετ σερφάρω
με τους φίλους μου τσατάρω
παίζω και ψυχαγωγούμαι
και κοινωνικοποιούμαι.
Φίλους παλιούς ξαναθυμάμαι
νέους γνωρίζω και μιλάμε
όμως ποτέ μου δεν ξεχνώ
με ασφάλεια να ενεργώ.

Αναστασία, μαθήτρια Ε' Δημοτικού,
αδημοσίευτο κείμενο.

Ακούμε ένα τραγούδι για το διαδίκτυο
και τον ψηφιακό κόσμο.

1. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποιον σκοπό έχει το ποίημα;
- Ποια στάση προβάλλει απέναντι στο διαδίκτυο;
- Ποια είναι τα πλεονεκτήματα του διαδικτύου, σύμφωνα με το ποίημα; Μπορούμε να σκεφτούμε και άλλα πλεονεκτήματα, με βάση όσα έχουμε δει στην ενότητα;

2. Συνεργαζόμαστε και συμπληρώνουμε τον νοηματικό χάρτη για τον ψηφιακό κόσμο.

Σκεφτόμαστε:

- Ποιες υπηρεσίες, τεχνολογίες ή εφαρμογές μάς προσφέρει ο ψηφιακός κόσμος;
- Ποιους κινδύνους μπορεί να αντιμετωπίσουμε;

3. Γράφουμε ένα επιχειρηματολογικό άρθρο για να πάρουμε μέρος στον ετήσιο διαγωνισμό που διοργανώνει το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου για την Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου. Ο τίτλος του διαγωνισμού είναι: *Είναι ζωντανός ο ψηφιακός κόσμος?* Το άρθρο πρόκειται να δημοσιευτεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του Κέντρου.

4.4 Πώς τα πήγαμε;

Χρησιμοποιούμε παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, μαρτυρίες για να στηρίξουμε τα επιχειρήματά μας.

Η άποψή μας

.....
.....
.....
.....

Επιχείρημα 1
το στηρίζουμε
με...

1.
.....
.....
.....
.....

Επιχείρημα 2
το στηρίζουμε
με...

2.
.....
.....
.....
.....

Επιχείρημα 3
το στηρίζουμε
με...

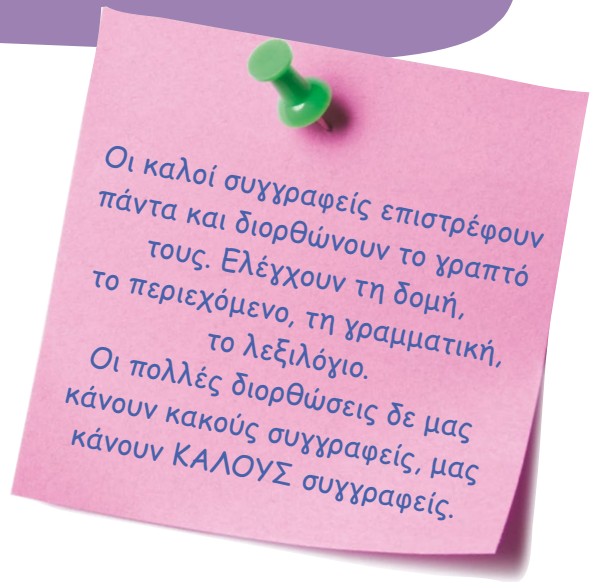
3.
.....
.....
.....
.....

Το συμπέρασμά μας:
.....
.....
.....
.....
.....

Χρησιμοποιούμε:

- ✓ Λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν άποψη: *νομίζω..., πιστεύω..., η άποψή μου είναι...*
- ✓ Λέξεις ή φράσεις που οργανώνουν τη σειρά των επιχειρημάτων και τα συνδέουν μεταξύ τους: *Αρχικά..., Πρώτον..., Δεύτερον..., Ένα ακόμη επιχείρημα είναι..., Επίσης..., Τέλος...*
- ✓ Ρήματα σε ενεστώτα.
- ✓ Αιτιολογικές προτάσεις για να δικαιολογήσουμε όσα λέμε.
- ✓ Λεξιλόγιο κατάλληλο για τον ψηφιακό κόσμο.
- ✓ Λέξεις ή φράσεις για το συμπέρασμα: *Επομένως..., Γι' αυτό..., Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι..., Άρα...*

4. Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι:

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
1. Η εισαγωγή προκαλεί το ενδιαφέρον και προβάλλει τη βασική άποψη.			
2. Τα επιχειρήματα παρουσιάζονται με λογική σειρά και οι λεπτομέρειες που τα υποστηρίζουν κρατάνε το ενδιαφέρον.			
3. Κάθε επιχείρημα οργανώνεται μαζί με τα παραδείγματα που το συνοδεύουν σε ξεχωριστή παράγραφο .			
4. Τα επιχειρήματα που υποστηρίζονται είναι αληθή και στηρίζονται σε αξιόπιστες λεπτομέρειες .			

4.4 Πώς τα πήγαμε;

5. Για την οργάνωση και τη σύνδεση των επιχειρημάτων και των παραδειγμάτων χρησιμοποιήσαμε τις κατάλληλες λέξεις-φράσεις .			
6. Χρησιμοποιήσαμε αιτιολογικές προτάσεις για να δικαιολογήσουμε όσα υποστηρίζουμε.			
7. Χρησιμοποιήσαμε ρήματα σε ενεστώτα για να ενισχύσουμε την αλήθεια των όσων γράφουμε.			
8. Το κείμενο τελειώνει με ένα δυνατό συμπέρασμα που μας αφήνει βέβαιες/βέβαιους ότι έχουμε καταλάβει τα όσα υποστήριξε η/ο συγγραφέας.			
9. Γράψαμε το κείμενό μας με ευανάγνωστα γράμματα και το ελέγξαμε για λάθη στην ορθογραφία ή στα σημεία στίξης .			
10. Συνεργαστήκαμε με τα μέλη της ομάδας χωρίς προβλήματα.			

5. Ξαναγράφουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά. Εφαρμόζουμε όσα περισσότερα κριτήρια από τον πίνακα μπορούμε.

6. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορτφόλιό μας.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

7. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα;
- Πού τα πήγα καλά;
- Πού δυσκολεύτηκα; Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα;

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

Παιχνίδι ρόλων στο δικαστήριο.

Φτιάχνουμε ομάδες: τα παιδιά της πρώτης ομάδας παίρνουν τον ρόλο των δικηγόρων που πρέπει να πείσουν τις/τους ενόρκους να διαβάσουν το βιβλίο, τα παιδιά της δεύτερης ομάδας γίνονται οι ενόρκοι που τους κάνουν ερωτήσεις. Οι δικηγόροι πρέπει να μελετήσουν καλά τα στοιχεία του βιβλίου (μέγεθος, σχήμα βιβλίου, τίτλος, εξώφυλλο, οπισθόφυλλο) για να πείσουν τους/τις ενόρκους να το διαβάσουν.

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

Αλλάζουμε οπτική γωνία.

Κάθε ομάδα διαλέγει ένα πρόσωπο του βιβλίου και αφηγείται την ιστορία (ή ένα απόσπασμα) από τη δική της/του οπτική γωνία. Τι αλλάζει κάθε φορά; Πώς αφηγείται κάθε πρόσωπο την ιστορία; Τι καθορίζει τον τρόπο που βλέπει τα πράγματα;

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

Το βιβλίο ζωντανεύει σε μια κούτα.

Φτιάχνουμε μια μακέτα, δηλαδή μικρογραφία του βιβλίου, με μια κούτα από χαρτόνι. Ζωγραφίζουμε σε κάθε πλευρά τις αγαπημένες μας σκηνές. Η κούτα μπορεί να τοποθετηθεί οριζόντια ή κάθετα, με το άνοιγμα να είναι από πάνω ή στο πλάι.

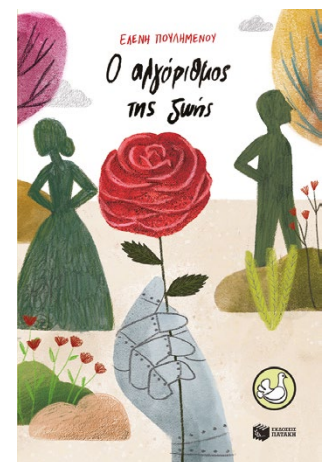
Μάνος Σφακιανιάκης & Βέρα Αθανασίου, *Ο Μπεν και το cyberbullying*, Ψυχογιός.

Γίργκεν Μπανσέρους, *Ο Κλουζ στο διαδίκτυο*, μτφρ. Μαρία Αγγελίδου, Μεταίχμιο.

Μικρά μολύβια, *Αληθινά συναισθήματα στον ψηφιακό κόσμο*, Γρηγόρης.

Ελένη Πουλημένου, *Ο αλγόριθμος της ζωής*, Πατάκης.

5

ΣΥΖΗΤΑΜΕ
για τη Γη και το διάστημα

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕ
εξηγητικά βίντεο

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ
επιστημονικά κείμενα

Αξιοθέατο Spaceship Earth
στο πάρκο της Disney στη Φλόριντα.

**Μαθαίνουμε για την Παγκόσμια
Ημέρα Περιβάλλοντος.**

ΓΡΑΦΟΥΜΕ

Κείμενα που εξηγούν ένα φαινόμενο

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΜΕ

στην προστασία του πλανήτη μας

**Τι υπάρχει
στη Γη
και έξω
από αυτή;**

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

1. Τι δείχνει; Γιατί μπορεί να φτιάχτηκε αυτή η κατασκευή;
2. Γιατί ονομάστηκε *Διαστημόπλοιο Γη*; Διαβάζουμε το κείμενο.

«Σαν ένα μεγάλο και θαυματουργό διαστημόπλοιο ο πλανήτης μας ταξίδεψε μέσα στο σύμπαν του χρόνου και για μια σύντομη στιγμή ήμασταν ανάμεσα στους πολλούς επιβάτες του... Τώρα έχουμε τη δυνατότητα και την ευθύνη να χτίσουμε νέες γέφυρες συνεργασίας μεταξύ μας για να δημιουργήσουμε έναν καλύτερο κόσμο για εμάς και τα παιδιά μας, καθώς συνεχίζουμε το εκπληκτικό ταξίδι μας στο διαστημόπλοιο Γη».

Αφήγηση από τον ηθοποιό Jeremy Irons κατά τη βόλτα του *Διαστημόπλοιου Γη* στο θεματικό πάρκο *Epcot* της Disney.

**Βλέπουμε τη Γη
από το διάστημα.**

3. Τι υπάρχει στη Γη και έξω από αυτή; Καταγράφουμε τις απόψεις μας στον πίνακα με λέξεις-κλειδιά, τις καταμετράμε και φτιάχνουμε μια γραφική παράσταση.

5.1 Τι είναι η Γη για μας;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να ξεχωρίζουμε την περιγραφή, την επιχειρηματολογία και την εξήγηση.
- πώς να επεξεργαζόμαστε εξηγητικά κείμενα στη Γλώσσα και σε άλλα μαθήματα.
- πώς να εξηγούμε ένα φαινόμενο με αίτιο-αποτέλεσμα.

1. Διαβάζουμε το κείμενο της ανάρτησης και συζητάμε:

- Γιατί στις 22 Απριλίου γιορτάζουμε την Ημέρα της Γης; Τι είναι η Γη για μας;
- Πώς γίνεται να «έχουμε ολόκληρο τον κόσμο στα χέρια μας»;
- Ποιο μήνυμα θέλει να περάσει η δημιουργός με την ανάρτησή της;

Ανάρτηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για την Ημέρα της Γης [εικόνα].

2. Πριν διαβάσουμε το Κείμενο 1, συζητάμε:

- Τι είναι ένα εθνικό πάρκο;
- Ξέρουμε πού είναι το δάσος της Δαδιάς;

Μαθαίνουμε περισσότερα για το δάσος της Δαδιάς.

Καθώς διαβάζουμε, σταματάμε σε κάθε παράγραφο και φτιάχνουμε στο μυαλό μας μια εικόνα: τι βλέπουμε, τι ακούμε, τι μυρίζουμε...

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Χορεύοντας με τους γύπες στη Δαδιά

Με λένε Χλόη και ζω στη Δαδιά, ένα μικρό χωριό στον Έβρο, όπου μένουν περίπου 500 κάτοικοι. Η Δαδιά πήρε το όνομά της από το δαδί, το ξύλο πεύκου που είναι γεμάτο ρετσίνι.

Γύπες [φωτογραφία], Εταιρεία Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης.

5 Παλιότερα, το δαδί χρησίμευε ως προσάναμμα για το τζάκι και τον ξυλόφουρνο. Η περιοχή, που την αποκαλούν και περιβαλλοντικό θησαυρό, είναι γνωστή για το δάσος της, έναν από τους πιο σημαντικούς βιότοπους στην Ελλάδα, την Ευρώπη και όλη τη γη. Γεμάτο πεύκα και βελανιδιές που διακόπτονται από ξέφωτα και

10 βοσκοτόπια, το δάσος αποτελεί καταφύγιο για προστατευόμενα είδη, όπως τα αρπακτικά πουλιά: τον Μαυρόγυπα και τον Ασπροπάρη. Είναι πόλος έλξης για άτομα που αγαπούν την πεζοπορία αλλά και για εθελόντριες και εθελοντές που παρακολουθούν και φροντίζουν τους γύπες.

Πώς μπορούμε να αντικαταστήσουμε τη φράση με το πέρασμα του χρόνου με μια φράση με ρήμα;

Με το πέρασμα, όμως, του χρόνου, το δάσος μετατράπηκε σε ζούγκλα. Οι κτηνοτρόφοι, που έβοσκαν τα ζώα τους εκεί, και οι υλοτόμοι, που έκοβαν συγκεκριμένα δέντρα σε συνεννόηση με τη Δασική Υπηρεσία, μειώθηκαν.

Επειδή μειώθηκε η βόσκηση και η υλοτόμηση, χάθηκαν τα περάσματα που κρατούσαν τα μεγάλα δέντρα αραιά. Με την πρόσφατη πυρκαγιά, το δάσος καιγόταν περίπου δύο εβδομάδες. Η Δαδιά έγινε παρανάλωμα του πυρός.

20 Καθώς κάηκε περίπου το 60% του δάσους, τα αποτεφρωμένα δέντρα είχαν το ίδιο γκριζο χρώμα με την ασφαλτο. Οι γύπες στέκονταν σαστισμένοι και καπνισμένοι στην ασφαλτο, έχοντας χάσει το σπίτι τους.

Χάρη στις τεχνητές φωλιές που εγκαταστάθηκαν, στο καμένο δάσος «φωλιάζει» και πάλι η ελπίδα. Μαζί με τον μεγάλο μου αδερφό, τον Νεόφυτο,

25 φεύγουμε για το δάσος για να «χορέψουμε» μαζί με τους γύπες! Βοηθάμε ειδικούς εθελοντές και εθελόντριες και παρατηρούμε αν τα αρπακτικά χρησιμοποιούν τις τεχνητές φωλιές. Είναι το λιγότερο που μπορούμε να κάνουμε, γιατί η Γη είναι το σπίτι όλων μας.

Χλόη, μαθήτρια Ε΄ Δημοτικού, αδημοσίευτο κείμενο.

Μπορούμε να σκεφτούμε ένα σχολικό μάθημα που έχει μέσα του τη λέξη γη;

5.1 Τι είναι η Γη για μας;

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Πού μένει η Χλόη; Στην πρώτη παράγραφο υπογραμμίζουμε φράσεις που περιγράφουν την περιοχή.
- Από πού πήρε το όνομά της η περιοχή; Τι την κάνει ξεχωριστή;

Κάνουμε το κουίζ λεξιλογίου.

- Γράφουμε λέξεις του κειμένου που περιγράφουν την περιοχή:

ένα ρήμα σε ενεστώτα

ένα ρήμα σε παθητική φωνή

ένα επίθετο/μία μετοχή

ένα ουσιαστικό

ένα επίρρημα τόπου.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί μπορεί να αποκαλούν την περιοχή *περιβαλλοντικό θησαυρό*;
- Γιατί άλλαξε η περιοχή; (**αιτία**)
- Πώς άλλαξε; (**αποτέλεσμα**)
- Τι έκανε η Χλόη; (**αντιμετώπιση**)
- Πώς καταλαβαίνουμε την πρόταση «στο καμένο δάσος φωλιάζει και πάλι η ελπίδα»; Ποια σημασία έχει η λέξη *φωλιάζει*;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Με ποιον βασικό σκοπό έγραψε το κείμενο η Χλόη;
 - α) Για να δώσει ταξιδιωτικές οδηγίες για τη Θράκη.
 - β) Για να αφηγηθεί μια ιστορία για τον τόπο της.
 - γ) Για να περιγράψει τον τόπο της και να εξηγήσει πώς άλλαξε.
- Ποια σχέση μπορεί να έχει ο τίτλος του κειμένου *Χορεύοντας με τους γύπες στη Δαδιά* με την τελευταία πρόταση «...γιατί η Γη είναι το σπίτι όλων μας»;
- Εμείς τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε τη Χλόη και τον τόπο της;

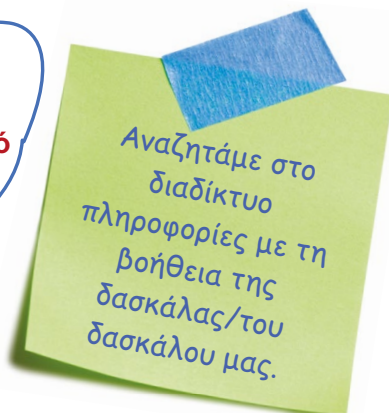

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Παράγουμε λέξεις καθημερινού και επιστημονικού λεξιλογίου με τη λέξη *γη*.
Δραστηριότητες 1 και 2

4. Υιοθετούμε σε ομάδες μια περιοχή της Ελλάδας, πόλη ή χωριό, που άλλαξε μετά από ανθρώπινη παρέμβαση ή φυσική καταστροφή. Φτιάχνουμε ένα σύντομο πολυτροπικό κείμενο με φωτογραφίες που δείχνουν το ΠΡΙΝ και το ΜΕΤΑ. Γράφουμε λεζάντες δίπλα από τις φωτογραφίες.

ΠΡΙΝ

.....
.....
.....

ΜΕΤΑ

.....
.....
.....

Παρακολουθούμε μια παρουσίαση για το πώς άλλαξε ο βιότοπος στο δάσος της Δαδιάς.

5.1 Τι είναι η Γη για μας;

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η Γη είναι το σπίτι μας

5. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο το βίντεο *Η Γη είναι το σπίτι μας* από το Κέντρο Πολιτισμού Ελληνικός Κόσμος. Πριν παρακολουθήσουμε, συζητάμε:

- Ποιος μπορεί να είναι ο σκοπός του με βάση τον τίτλο του;

6. Καθώς παρακολουθούμε το βίντεο, κρατάμε σημειώσεις:

Το βίντεο ξεκινάει με εικόνες από το

Αρχίζουν να εμφανίζονται

Ξαφνικά, ακούγεται

Η εκφωνήτρια στο ραδιόφωνο-ξυπνητήρι μάς ενημερώνει για τον

..... Ακούγονται παιδικές φωνές που φωνάζουν «

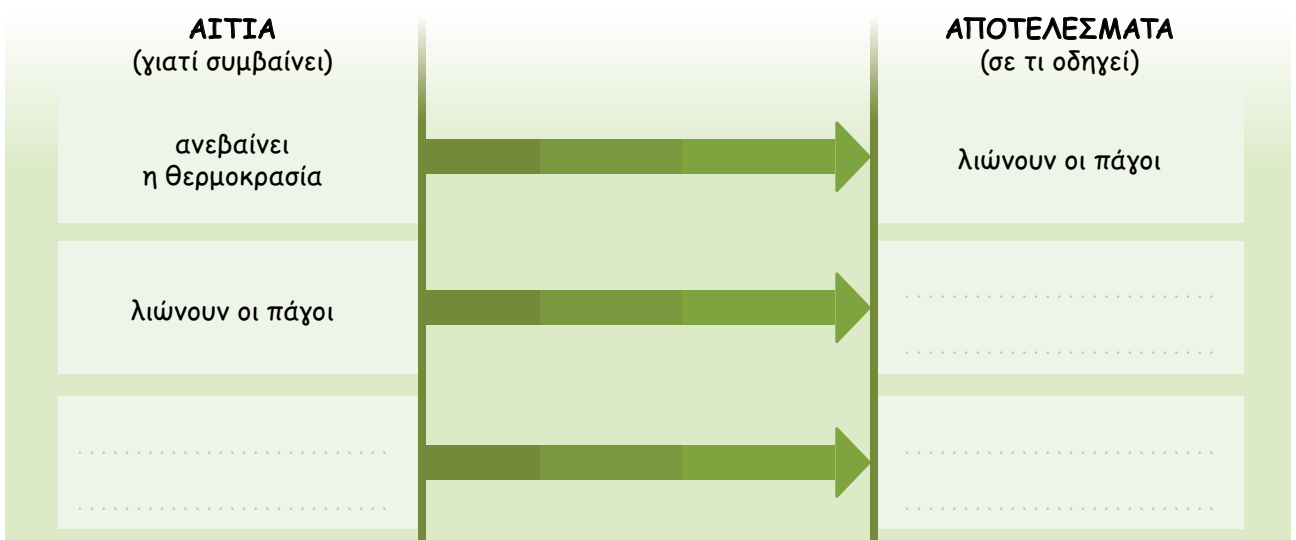
..... ». Ο κάτοικος μιας μεγαλούπολης ξεχνάει να

..... Τότε ακούγεται η κραυγή μιας

.....

7. Παρακολουθούμε πάλι και φτιάχνουμε ένα σχεδιάγραμμα με αίτια και αποτελέσματα που εξηγεί πώς και γιατί οι χώρες της Γης κινδυνεύουν να γίνουν έρημες:

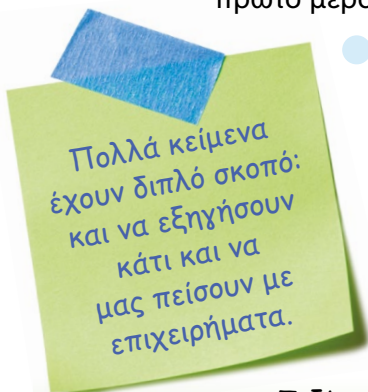

Τα επιστημονικά κείμενα εξηγούν γιατί ή πώς συμβαίνει κάτι και τι αποτελέσματα έχει. Πολλές φορές εξηγούν και τι μπορούμε εμείς να κάνουμε.

8. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποια σημασία έχουν οι ήχοι που ακούγονται στην ταινία;
- Πώς καταλαβαίνουμε τη λέξη «Ξυπνήστε!» που φωνάζουν τα παιδιά;
- Γιατί από τα αναμμένα φώτα της μεγαλούπολης η ταινία μάς πηγαίνει στο διάστημα και από εκεί στον παγωμένο Βόρειο Πόλο;
- Τι μπορεί να προκαλεί την άνοδο της θερμοκρασίας; Τι ξέρουμε από τα άλλα σχολικά μαθήματα;
- Αν χωρίσουμε την ταινία σε δύο μέρη, ποια θα ήταν αυτά; Ποιον σκοπό έχει το πρώτο μέρος; Ποιον σκοπό έχει το δεύτερο μέρος;
- Εμείς νιώθουμε ότι η Γη είναι το σπίτι μας; Γιατί;

Παίρνουμε βοήθεια κάνοντας το κουίζ.

Τι ξέραμε για την υπερθέρμανση του πλανήτη;

.....

.....

.....

Τι δεν ξέραμε;

.....

.....

.....

9. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Ποιο από τα δύο κείμενα μάς κάνει να θέλουμε περισσότερο να προστατέψουμε τον πλανήτη μας; Γιατί;
- Ποια σχέση του ανθρώπου με τη Γη υπογραμμίζουν τα δύο κείμενα; Πώς το καταλαβαίνουμε;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Μετατρέπουμε τις φράσεις με ρήμα σε φράσεις με ουσιαστικό. Δραστηριότητες 5-7

5.1 Τι είναι η Γη για μας;

Αντικαθιστούμε τα βελάκια με ρήματα όπως: *οδηγεί, προκαλεί, συμβάλλει, έχει ως αποτέλεσμα κ.ά.*

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Κλιματική αλλαγή: Ακραία κλιματικά και καιρικά φαινόμενα σε έναν πιο θερμό πλανήτη

A. Meyer, H. Bresson, I. V. Gorodetskaya, R. M. B. Harris & S. E. Perkins-Kirkpatrick, "Extreme Climate and Weather Events in a Warmer World" (μετάφραση και διασκευή), *Frontiers for Young Minds*.

10. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είδους κείμενο είναι; Πώς το καταλαβαίνουμε;
- Τι είναι η κλιματική αλλαγή και ποια σχέση έχει με τα ακραία καιρικά και κλιματικά φαινόμενα; Ποιες συνέπειες έχει για τον άνθρωπο;

Παρακολουθούμε ένα βίντεο που εξηγεί το παραπάνω πολυτροπικό κείμενο.

11. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 1, 2 και 3 και συζητάμε:

- Ποιες νέες πληροφορίες μάς δίνει το Κείμενο 3 σε σχέση με Κείμενο 2;
- Πώς μπορεί η κλιματική αλλαγή να συνέβαλε στην καταστροφή στη Δαδιά που περιγράφει το Κείμενο 1;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Μαθαίνουμε για το επιστημονικό λεξιλόγιο. Δραστηριότητες 3 και 4

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Μαθαίνουμε για τις λέξεις, τις φράσεις και τις προτάσεις που δείχνουν αιτία και αποτέλεσμα. Δραστηριότητες 8-11

Μαθαίνουμε να κλίνουμε τις λέξεις *πυρ*, *ύδωρ*, *φως*. Δραστηριότητα 12

12. Μετατρέπουμε το Κείμενο 3 σε ένα πόντκαστ. Εξηγούμε πώς και γιατί η υπερθέρμανση του πλανήτη επηρεάζει τον καιρό, το κλίμα και τον άνθρωπο. Πρώτα, συμβουλευόμαστε το σχήμα ΕΞΗΓΩ:

Ε

Εξηγώ

σημαίνει λέω ή γράφω:
Πώς και γιατί συμβαίνει κάτι,
από τι αποτελείται ή πώς λειτουργεί

Ξ

Ξεκινάω

με μια εισαγωγή:
Τι θα εξηγήσω;
Ορίζω, περιγράφω

Η

Η εξήγηση δίνεται τώρα!

Παρουσιάζω μια σειρά από γεγονότα
που συνδέονται με χρονική σειρά,
με αίτιο-αποτέλεσμα ή και με τα δύο

Γ

Γράφω ή κλείνω με:

ένα συμπέρασμα, μια εκτίμηση,
ένα σχόλιο για όσα εξήγησα παραπάνω

Ω

Ώρα να ελέγξω!

Έχει το κείμενο μου:
ορισμό, ουσιαστικά παράγωγα από ρήματα,
επιστημονικό λεξιλόγιο, ρήματα δράσης ή
σκέψης σε ενεστώτα ή αόριστο,
παθητική σύνταξη, λέξεις που δείχνουν
χρονική σειρά, αιτία και αποτέλεσμα,
δείκτες που οργανώνουν το κείμενο;

5.1 Τι είναι η Γη για μας;

Μετά, σχεδιάζουμε τι θα πούμε και γράφουμε το κείμενό μας στο ψηφιακό μας σημειωματάριο.

Αξιολογούμε τα πόντκαστ που φτιάξαμε:

- Πώς τα πήγαμε; Τι από το παραπάνω σχήμα είχαν/δεν είχαν;
- Ακουγόμαστε καθαρά; Δίνουμε έμφαση σε σημαντικές λέξεις και φράσεις;

13. Χωριζόμαστε σε ομάδες και επιλέγουμε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- α) Γινόμαστε δημοσιογράφοι και μεταδίδουμε μια είδηση για την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη και τα αποτελέσματά της.
- β) Γινόμαστε καλλιτέχνες/καλλιτέχνιδες και φτιάχνουμε ένα κολάζ με εικόνες ή ζωγραφιές για τις επιπτώσεις που έχει η άνοδος της θερμοκρασίας στον πλανήτη.
- γ) Γινόμαστε ποιήτριες/ποιητές και γράφουμε στίχους για την άνοδο της θερμοκρασίας στον πλανήτη και τα αποτελέσματά της.

14. Φεύγοντας...

- Τι καινούριο μάθαμε; Τι μας δυσκόλεψε περισσότερο;
- Γράφουμε ένα παράδειγμα αίτιου-αποτελέσματος από το μάθημα των Φυσικών ή από το μάθημα της Ιστορίας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ποια ίχνη αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη; 5.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να εξηγούμε ένα φαινόμενο με χρονική σειρά.
- πώς διαφορετικά είδη κειμένων μπορεί να εξηγούν κάτι.

1. Παρατηρούμε την εικόνα, διαβάζουμε τον τίτλο και συζητάμε:

- Τι δείχνει η εικόνα;
- Τι σημαίνει η λέξη αποτύπωμα; Πού τη χρησιμοποιούμε;
- Γιατί ο καλλιτέχνης μπορεί να έφτιαξε ένα τέτοιο έργο τέχνης;

Τεράστιο «οικολογικό αποτύπωμα» στους Παξούς. The Krank, "Footprint" [φωτογραφία, Τέχνη της Γης].

2. Πριν διαβάσουμε το Κείμενο 4, συζητάμε:

- Ποια πλαστικά αντικείμενα χρησιμοποιούμε κάθε μέρα;
- Τι μπορεί να είναι το οικολογικό αποτύπωμα;

5.2 Ποια ίχνη αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη;

Για να καταλάβουμε ένα επιστημονικό κείμενο που εξηγεί κάτι, σημειώνουμε με ποια χρονική σειρά συμβαίνουν τα γεγονότα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

Βρισκόμαστε σε μια νέα εποχή για τη Γη: την Εποχή του Πλαστικού;

5 Το πλαστικό είναι μία από τις μεγαλύτερες εφευρέσεις του ανθρώπου. Είναι ένα ελαφρύ, ανθεκτικό, εύκαμπτο και φθηνό υλικό που το βρίσκουμε σε πολλά αντικείμενα. Όμως, έχει γίνει και ένας από τους μεγαλύτερους ρυπαντές για τη Γη. Βρίσκεται παντού πλέον, από τα βουνά μέχρι τους υδάτινους πόρους (π.χ. τους ωκεανούς), και είναι δύσκολο να απαλλαγούμε από αυτό. Ορισμένοι επιστήμονες, όπως και εμείς, πιστεύουν ότι έχουμε εισέλθει σε μια νέα εποχή στην ιστορία της Γης, την *Εποχή του Πλαστικού*.

Απορρίμματα πλαστικού [φωτογραφία].

10 Γνωρίζετε πώς δημιουργείται το πλαστικό και πώς αφήνει τα ίχνη του στον πλανήτη μας; Ο κύκλος ζωής του πλαστικού ξεκινά, όταν παίρνουμε ορυκτά καύσιμα, όπως το πετρέλαιο ή το φυσικό αέριο, από το έδαφος. Έπειτα, τα ορυκτά καύσιμα **μεταφέρονται** από μεγάλα φορτηγά, πλοία και τρένα στα εργοστάσια. Εκεί διαχωρίζονται σε διάφορα συστατικά από τα οποία **παράγονται** μπουκάλια, σακούλες, καλαμάκια, πλεξιμπόλ κ.ά. Κάποια πλαστικά αντικείμενα ανακυκλώνονται, αλλά, δυστυχώς, τα περισσότερα χρησιμοποιούνται μία φορά, πετιούνται και καταλήγουν στη φύση.

Ποιο ρήμα υπάρχει μέσα στη λέξη **παράγονται**;

Σε ποια φωνή βρίσκεται το ρήμα **μεταφέρονται**; Πώς αλλάζει το κείμενο αν το μετατρέψουμε στην άλλη φωνή;

20 Με την πάροδο πολλών ετών, ο ήλιος διασπά το πλαστικό σε μικροσκοπικά κομμάτια. Έχετε δει ποτέ κομμάτια πλαστικού κολλημένα σε βότσαλα στην παραλία; Είναι όπως όταν κολλάει ένα αυτοκόλλητο και δεν μπορείτε να το ξεκολλήσετε. Σε σκιερά μέρη, το πλαστικό διασπάται δύσκολα. Έτσι, διεισδύει ακόμη και σε πετρώματα.

25 Τα πλαστικά απόβλητα αφήνουν ένα σημάδι στην ιστορία του πλανήτη μας και είναι ένας από τους παράγοντες που αυξάνουν το οικολογικό μας αποτύπωμα. Το οικολογικό αποτύπωμα είναι ένας δείκτης για το πόση Γη έχουμε διαθέσιμη και πόση Γη χρησιμοποιούμε ή ρυπαίνουμε, δηλαδή ένα μέτρο που μας δείχνει την επίδραση που έχει ο τρόπος ζωής των ανθρώπων στη Γη.

N. Rangel-Buitrago, W. Neal & K. Nicoll, "Is Earth in a New Time Period: The Plasticene?" (διασκευή), *Frontiers for Young Minds*.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι είδους κείμενο είναι και ποιοι μπορεί να είναι οι δημιουργοί του; Αναζητάμε το πρωτότυπο κείμενο στο διαδίκτυο.
- Βρίσκουμε τα συστατικά της λέξης *ρυπαντές*. Τι μπορεί να είναι οι *ρυπαντές*; Σκεφτόμαστε τη σημασία λέξεων με το επίθημα *-τής*, π.χ. *φοριστής*.
- Γιατί χρησιμοποιούμε το πλαστικό σε πολλά αντικείμενα;

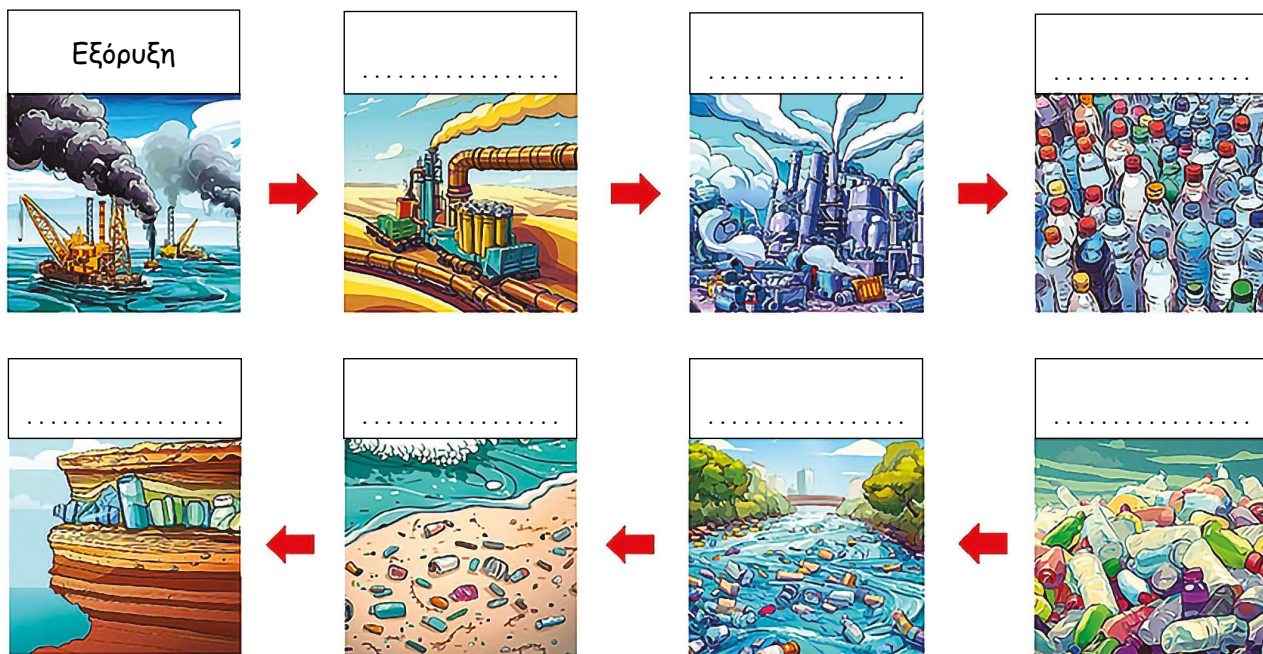

Μαθαίνουμε για τον κύκλο ζωής του πλαστικού.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί οι επιστήμονες ονομάζουν την εποχή μας *Εποχή του Πλαστικού*;
- Παρακολουθούμε το παραπάνω βίντεο και συμπληρώνουμε το διάγραμμα με ονοματικές φράσεις για να εξηγήσουμε τι γίνεται σε κάθε στάδιο.

5.2 Ποια ίχνη αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποια ίχνη αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη, σύμφωνα με το κείμενο;
- Τι άλλο κάνουμε που μπορεί να βλάπτει τον πλανήτη μας;
- Θα θέλαμε κι εμείς να συνεργαστούμε με επιστήμονες και να συγγράψουμε ένα επιστημονικό άρθρο για παιδιά; Για ποιο θέμα;
- Πώς μπορούμε να μειώσουμε το οικολογικό μας αποτύπωμα;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης ύδωρ. Δραστηριότητα 1

Παράγουμε λέξεις με το ρήμα άγω. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Πότε λέμε να παράγει και πότε να παραγάγει; Δραστηριότητα 3

Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε ενεργητική και παθητική σύνταξη.

Δραστηριότητες 5 και 6

4. Γράφουμε έναν δικό μας ορισμό για το οικολογικό αποτύπωμα:

Οικολογικό αποτύπωμα είναι ο/η/το...

5. Βρίσκουμε το δικό μας οικολογικό αποτύπωμα στη διαδικτυακή εφαρμογή Global Footprint Network και συζητάμε:

- Πόσο μεγάλο είναι; Πόσους πλανήτες χρειαζόμαστε, αν συνεχίσουμε να ζούμε έτσι;
- Μπορούμε να βρούμε άλλους πλανήτες στο διάστημα και να κατοικήσουμε εκεί;

Η βιοποικιλότητα είναι απαραίτητη για να συνεχίσουμε να ζούμε καλά

[...] όταν θα γυρνούσα από το σχολείο θα με περίμενε στο σπίτι η θεία Μερόπη. [...]

Η χαρά μου που θα την έβλεπα ήταν τόσο μεγάλη, που ανακοίνωσα την άφιξή της σε όλη την παρέα. [...]

5 «Μελετά τη βιοποικιλότητα!»

«Βιοποικιλότητα; Τι είναι αυτό;» ρώτησε ο Βασίλης.

«Θα σας εξηγήσω. Το λέει και η ίδια η λέξη. Βιοποικιλότητα είναι η μεγάλη ποικιλία ειδών φυσικής ζωής που ζουν σε ένα μέρος».

10 «Και τι κάνει δηλαδή η θεία σου πάνω σε αυτό;» ήταν η σειρά του Βαγγέλη να ρωτήσει.

«Η θεία μου μελετά πώς η βιοποικιλότητα βοηθά την καθημερινότητα του ανθρώπου. Για την ακρίβεια, προσπαθεί να τονίσει την αξία της, για να ζούμε καλά. Η βιοποικιλότητα μας δίνει πράγματα που δεν ξέρουμε».

«Όπως;» ρώτησε ο Γρηγόρης αυτή τη φορά.

15 «Σε αυτήν στηρίζονται οι κοινωνίες μας. Σκεφτείτε ότι από αυτήν εξαρτώνται βασικά πράγματα στη φύση, όπως το κλίμα, οι πλημμύρες, αν τα χωράφια θα είναι γόνιμα και θα παράγουν σοδειά αλλά και αν θα έχουμε και πολλά άλλα».

20 «Άρα σε αυτήν στηρίζεται και η οικονομία μας» συμπλήρωσε ο Γιάννης, που ήταν ο πιο πρακτικός της παρέας.

«Ακριβώς! Και δυστυχώς η βιοποικιλότητα απειλείται και μαζί της απειλείται και το μέλλον του ανθρώπου».

25 «Δεν το είχα σκεφτεί ποτέ έτσι!» παρατήρησε ο Γρηγόρης. «Άρα στην καταστροφή της βιοποικιλότητας οφείλονται αυτές οι περίεργες αλλαγές του καιρού!»

«Και γιατί την αφήνουμε να κινδυνεύει, αφού είναι τόσο σημαντική για εμάς;» απόρησε ο Βασίλης.

30 «Η θεία μου πρόσφατα έκανε μια έρευνα και κατέληξε στους βασικούς λόγους που η βιοποικιλότητα χάνεται σταδιακά αλλά σταθερά» άρχισε να εξηγώ. «Ένας από αυτούς είναι οι καταστροφές στη φύση. Ο άνθρωπος πλέον εκμεταλλεύεται τη φύση τόσο, που την καταστρέφει! Για παράδειγμα, όταν καλλιεργεί ένα χωράφι συνέχεια. Όταν προσπαθεί να βγάλει από τη γη πετρώματα, στα λατομεία. Όταν μπαίνει στα δάση και κόβει δέντρα. Όταν ρυπαίνει το νερό! Όλα αυτά δείχνουν ότι ο άνθρωπος δεν χρησιμοποιεί τη φύση πλέον για να ζήσει, αλλά ότι την καταστρέφει».

Νάνου Χατζή, *Η Παρέα με τα Ποδήλατα -Κανείς να μην αφήσει τη Φύση-Βιβλίο 2*,
εικονογρ. Βασίλης Γρίβας, Ελληνοεκδοτική.

6. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είναι η βιοποικιλότητα; Εξηγούμε με δικά μας λόγια.
- Γιατί χάνεται η βιοποικιλότητα; Κυκλώνουμε τις αιτίες στο κείμενο.
- Εμείς έχουμε κάνει παρόμοιες συζητήσεις με φίλους/φίλες μας;
- Τι θα απαντούσαμε στην ερώτηση του Βασίλη: «Και γιατί αφήνουμε τη βιοποικιλότητα να κινδυνεύει, αφού είναι τόσο σημαντική για εμάς;»

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

Την άνοιξη αν δεν την βρεις την φτιάχνεις

- Ναι την φτιάχνεις.
Κάθε φορά από την αρχή.
Όλο και πιο ζωντανή.
Όλο και πιο ποτισμένη.
- 5 Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνα τα χρώματα που σημαίνουν αρμονία.
Και με εκείνες τις λέξεις που δηλώνουν αρχή.
Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνο το φως, που μπορεί να σου δώσει Παράδεισο.
- 10 Και με εκείνα τα λουλούδια που μυρίζουν ζωή.
Ναι την φτιάχνεις.
Με εκείνο το άρωμα της αθάνατης, Ελπίδας.
Και με εκείνη την Πίστη που θα σε κάνει να μην φοβηθείς. [...]
Διότι, αν δεν κουβαλάς την Άνοιξη μέσα σου, πρέπει να μάθεις
- 15 να την χτίζεις.
Από το χειρότερο σκοτάδι στο πιο λαμπερό φως.
Μην την αφήσεις ποτέ να φύγει.
Διότι, όσο πιο δυνατά μπαίνει αυτή, τόσο πιο εύκολα διώχνει
τους χειμώνες από την καρδιά σου.
- 20 Να την αγαπάς την Άνοιξη.
Όχι μόνο για τα όμορφα και τα ανάλαφρα ρούχα που φοράς.
Μήτε για τους καταγάλανους ουραμούς που σου δωρίζει.
Αλλά για την Αναγέννηση που σε κάνει να ζεις.
Εκείνον τον γλυκό αέρα που δροσίζει την ψυχή σου.
- 25 Και εκείνον τον ήλιο που σου χαρίζει ζεστασιά.

Από ποιο
ρήμα
παράγεται
η λέξη
περιβάλλον;

Οδυσσεάς Ελύτης, *Εκ του πλησίον*, Ίκαρος.

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είδους κείμενο είναι;
- Ποια στοιχεία του περιβάλλοντος ή φυσικά φαινόμενα αναφέρονται; Με ποιον σκοπό;
- Τι μπορεί να συμβολίζει η άνοιξη;
- Πώς καταλαβαίνουμε τον τίτλο του κειμένου σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος;
- Πώς θα μπορούσαμε εμείς να «χτίσουμε την άνοιξη» για τη Γη; Γίνεται η πραγματική αλλαγή να ξεκινάει από την καθημιά/τον καθένα μας;

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 4, 5 και 6 και συζητάμε:

- Σε τι είδους κείμενα μπορεί να υπάρχει εξήγηση;
- Ποιο κείμενο παρουσιάζει πιο αποτελεσματικά τα ίχνη που αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη; Ποιο μας αρέσει περισσότερο;
- Ποιο κείμενο μάς προτρέπει να αναλάβουμε δράση;

Ακούμε ένα τραγούδι για τη Γη.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Πόσα λ να βάλω στο ρήμα **βάλλω**; Δραστηριότητα 4

Πράσινο σπίτι [φωτογραφία].

5.2 Ποια ίχνη αφήνουμε οι άνθρωποι στη Γη;

9. Μετατρέπουμε το Κείμενο 4 σε ένα πληροφοριακό γράφημα για το οικολογικό μας αποτύπωμα. Το παρουσιάζουμε σε άλλες τάξεις την Ημέρα της Γης.

Πόσο αποτελεσματικά είναι τα πληροφοριακά μας γραφήματα; Έχουν:

- ορισμό (τι είναι το οικολογικό/περιβαλλοντικό αποτύπωμα);
- εξήγηση με αιτία και αποτέλεσμα ή χρονική σειρά;
- προτάσεις ή επιχειρήματα για το τι πρέπει να κάνουμε;
- κατάλληλες εικόνες ή ζωγραφιές;
- διαφορετικό μέγεθος γραμμάτων και χρώματα;
- τους/τις δημιουργούς του πληροφοριακού γραφήματος και το σχολείο μας;

10. Εξηγούμε στις συμμαθήτριες/στους συμμαθητές μας τα παρακάτω περιβαλλοντικά προβλήματα με την τεχνική μέσα-έξω στον κύκλο:

αποψίλωση δασών, δασικές πυρκαγιές, αφανισμός ειδών, απόβλητα, έλλειψη νερού, ατμοσφαιρική ρύπανση, υπεραλίευση, σπατάλη τροφίμων, αστικοποίηση

11. Φεύγοντας...

- Τι μας δυσκόλεψε; Για ποιο θέμα θα θέλαμε να αναζητήσουμε περισσότερες πληροφορίες; Για το οικολογικό αποτύπωμα ή για τη βιοποικιλότητα;
- Ποιες στρατηγικές χρησιμοποιήσαμε στα κείμενα για να βρούμε τη σημασία των άγνωστων λέξεων;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Τι μας προσφέρουν τα διαστημικά ταξίδια; 5.3

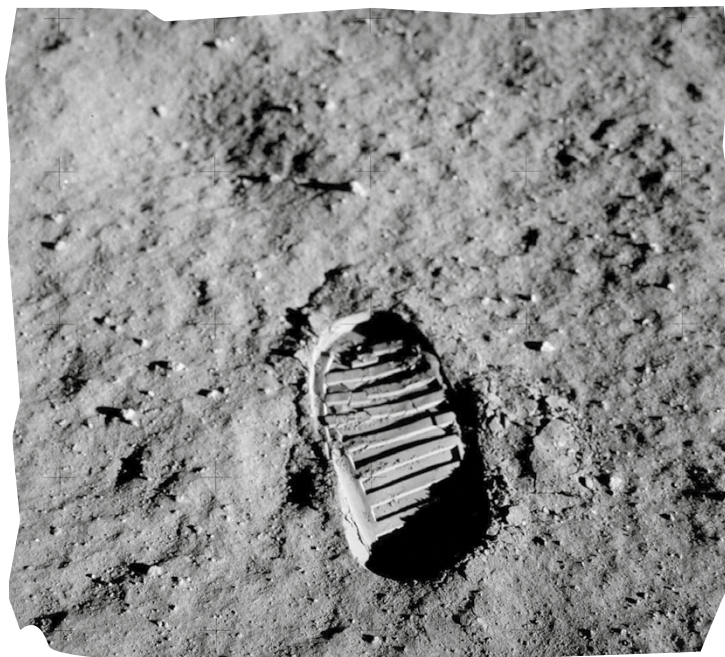
Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς σε ένα κείμενο μπορεί να υπάρχει εξήγηση μαζί με περιγραφή, αφήγηση ή και επιχειρήματα.
- πώς να αφηγούμαστε μια φανταστική ιστορία, στην οποία περιγράφουμε και εξηγούμε.

1. Παρατηρούμε την εικόνα, διαβάζουμε τη λεζάντα και συζητάμε:

- Τι αποτύπωμα είναι αυτό; Πού βρέθηκε; Ποιος το άφησε;
- Σε τι διαφέρει από το αποτύπωμα στους Παξούς;
- Γιατί φωτογραφήθηκε; Τι το κάνει σημαντικό;

Το αποτύπωμα του Μπαζ Όλντριν στη Σελήνη που φωτογράφησε ο ίδιος στις 21/7/1969 [φωτογραφία].

2. Παρατηρούμε τον τίτλο και την πηγή του Κειμένου 7 και συζητάμε:

- Τι κείμενο μπορεί να είναι αυτό; Πού δημοσιεύτηκε;
- Γιατί η λέξη «ταξίδι» μπορεί να βρίσκεται σε εισαγωγικά;
- Σε ποιον πλανήτη μπορεί να ταξίδεψε ο μαθητής; Πώς το καταλαβαίνουμε;

Πριν διαβάσουμε ένα μεγάλο κείμενο, υποθέτουμε ή προβλέπουμε ποιο είναι το θέμα του. Στις υποθέσεις ή τις προβλέψεις μάς βοηθά ο τίτλος, οι εικόνες και η πηγή του. Καθώς διαβάζουμε, ανατρέχουμε στις γνώσεις και τις εμπειρίες μας για να υποθέσουμε τι θα συμβεί μετά.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

Το «ταξίδι» ενός μαθητή στο Διάστημα: «Σου κοβόταν η ανάσα, κόκκινα βουνά και εξωγήινοι παντού γύρω μας»

Ήταν 12 Απριλίου του 1961, όταν ο Ρώσος κοσμοναύτης Γιούρι Γκαγκάριν βγήκε από την ατμόσφαιρα του πλανήτη μας και έγινε ο πρώτος άνθρωπος που περπάτησε στο Διάστημα. «Κοιτάζω τη Γη και είναι τόσο όμορφη...» ήταν η ιστορική φράση που εκστόμισε κατά την επικοινωνία του με το **διαστημικό κέντρο** του Μπαϊκονούρ.

Εξήντα χρόνια μετά και ενώ στο ενδιάμεσο ο Αμερικανός Νιλ Άρμστρονγκ πάτησε (20 Ιουλίου του 1969) στο φεγγάρι, κάνοντας «ένα μικρό βήμα για τον άνθρωπο, ένα τεράστιο άλμα για την ανθρωπότητα», ένας μαθητής της πέμπτης τάξης του δημοτικού ταξίδεψε ακόμα πιο μακριά: πήγε από τη Θεσσαλονίκη στον πλανήτη Άρη, όπου συνάντησε εξωγήινους και μάλιστα χόρεψε μαζί τους σε διαστημική ντισκοτέκ!

Όχι, δεν ταξίδεψε πραγματικά ο εντεκάχρονος Γιώργος Κρήτος, αν και δεν προβλέπεται να είναι μακριά η μέρα που άνθρωποι με φαντασία σαν και αυτή του μικρού Θεσσαλονικιού θα κάνουν πράξη το όνειρο της κατάκτησης και της εποίκησης του.

Προς το παρόν, ο μικρός Γιωργάκης, με «διαστημική βολίδα» τη φαντασία του, «βγήκε», παρέα με συμμαθητές του από την ατμόσφαιρα, προσπέρασε κουνώντας «μαντίλι» στη διαδρομή τον αιωρούμενο κάπου στο Διάστημα Γκαγκάριν, άφησε πίσω του τη Σελήνη και την πατημασιά του Νιλ Άρμστρονγκ και για κάποιες μέρες βρέθηκε στον Άρη ξεφεύγοντας — όπως σημειώνει στην έκθεση που του ζήτησε να γράψει η δασκάλα του γύρω από ένα φανταστικό ταξίδι στα αστέρια — «από την ανιαρή καθημερινή ρουτίνα» της Γης και του σχολείου, βεβαίως.

Τι μπορεί να είναι το **διαστημικό κέντρο**; Ξέρουμε άλλες φράσεις με τη λέξη **διάστημα**;

Ιδού, λοιπόν, πώς ξεκίνησε γι' αυτό το φανταστικό ταξίδι και πώς τα πέρασε στον πλανήτη Άρη ο Θεσσαλονικιός «Μικρός Πρίγκιπας».

30 «Ήταν Κυριακή πρωί. Εγώ και η παρέα μου θέλαμε να κάνουμε κάτι που θα μας βοηθούσε να ξεφύγουμε απ' την ανιαρή καθημερινή ρουτίνα. Θα πηγαίναμε στον Άρη! Έτσι, αρχίσαμε να σκεφτόμαστε το πώς...

35 Μετά από ολόκληρες μέρες αρχίσαμε να κατασκευάζουμε και να μετατρέπουμε ένα παλιό τρκουάζ αμάξι με ένα παράξενο σχήμα κάπως σαν σκαθάρι. Του εγκαταστήσαμε δύο πελώριους πυραύλους στα πλαϊνά και μετατρέψαμε το εσωτερικό του σαν έναν πύραυλο. Βάλαμε κουμπάκια παντού, έναν παράξενο ασύρματο και ένα τεράστιο κόκκινο κουμπί, που άμα το πατούσαμε θα το έκανε να πάει όσο πιο γρήγορα μπορεί για επείγουσες καταστάσεις.

40 Αργότερα την ίδια χρονιά πήγαμε σε ένα έρημο μέρος και εκτοξευτήκαμε στην στρατόσφαιρα. Το ταξίδι διήρκεσε έξι τεράστιους μήνες! Προσγειωθήκαμε στον ερυθρό πλανήτη ζωντανοί! Το τοπίο ήταν εξωπραγματικό! Σου κοβόταν η ανάσα! Κόκκινα βουνά, τεράστιες ερημωμένες εκτάσεις και εξωγήινοι παντού γύρω μας.

45 Κατευθείαν αντικρίσαμε κάτι μικρόσωμα πράσινα πλάσματα με οκτώ μάτια! Είχαν πλοκάμια σαν οκταπόδια και τα χέρια τους είχαν διαφορετικό μέγεθος! Αυτά τα πλάσματα μάς περικύκλωσαν και σήκωσαν ένα τεράστιο σύννεφο σκόνης στον αέρα. Προσπαθούσαν να μας πουν κάτι, αλλά ως άνθρωποι δεν καταλαβαίναμε τίποτα! Για καλή μας τύχη μαζί μας είχαμε φέρει έναν «μεταφραστή εξωγήινων» και έτσι μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε μαζί τους. Μας φιλοξένησαν σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο, το «Άρτεμις». Η διαμονή μας σε αυτό ήταν υπέροχη.

55 Τη δεύτερη ημέρα σ' αυτόν τον παράξενο πλανήτη αναρριχηθήκαμε σε ένα ογκώδες, πελώριο βουνό ως την κορυφή! Η εμπειρία ήταν εξωπραγματική. Υπήρχαν παιδικές χαρές, εστιατόρια, εμπορικά κέντρα και ό,τι άλλο μπορείς να φανταστείς! Κατά το μεσημέρακι, μας έστρωσαν το τραπέζι στο σπίτι του δημάρχου του Άρη, του κυρίου Πολ Άντερσεν, και φάγαμε τη σπεσιαλιτέ τους Μπους Κρους... Το βράδυ για διασκέδαση μάς συνόδεψαν στη ΔΙΑΣΤΗΜΟDISCO™, όπου χορέψαμε ολονυχτίς.

60 Μόλις ξυπνήσαμε την επόμενη μέρα από τα παιδιά, πήγαμε για μια μικρή εκδρομή στο ντόπιο σχολείο για να δούμε πώς εκπαιδεύονταν τα παιδιά. Μόλις πατήσαμε το πόδι μας εκεί μέσα, ένας ολόκληρος νέος τεχνολογικός κόσμος άνοιξε μπροστά στα μάτια μας!

Ο Γιώργος ζήτησε από τον μεταφραστή να μεταφράσει στα Ελληνικά. Τι του είπε σε προστακτική;

65 Αντί για παραδοσιακά βιβλία είχαν μια επιφάνεια από γυαλί που όταν πατούσαν ένα κουμπί, το περιεχόμενο με τη βοήθεια λέιζερ εμφανιζόταν στον αέρα. Στο διάλειμμα βγήκαν στην αυλή και κάθονταν ακίνητοι μέχρι να τελειώσει. Αναρωτιόμουν τι έκαναν και ρώτησα τον δάσκαλο. Τελικά, όσο μένουν ακίνητοι φορτίζονται με ηλιακή ενέργεια σαν να έπαιζαν!

70 Την τελευταία μας ημέρα στον πλανήτη αυτόν αποχαιρετήσαμε τους νέους μας φίλους και τους δώσαμε κάτι μικρά γήινα σουβενίρ και αυτοί σε ανταπόδοση μάς δώρισαν το κλειδί της πόλης. Θα ήθελα να ξαναβρεθούμε σε αυτόν τον πλανήτη αλλά μόνο για ταξίδι. Πέρασαμε πολύ ωραία εκεί! Τελικά άξιζε το ταξίδι αυτό...».

75 Ο Γιώργος Κρήτος διαθέτει πολλά από εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα «παιδί-θαύμα»: υψηλή ευφυΐα, παίζει στα δάχτυλα την ψηφιακή τεχνολογία, έχει απίστευτη δίψα για μάθηση, περιέργεια και, πάνω απ' όλα, φαντασία που καλπάζει σε μακρινούς γαλαξίες και ατέλειωτες ξαστεριές. Γνωρίζει για τον Γιούρι Γκαγκάριν, τον Νιλ Άρμστρονγκ και παλεύει στο μυαλό του να κατανοήσει την ύπαρξη άλλων κόσμων έξω από τον δικό μας.

80 Η έκθεσή του «τηλεμεταφέρθηκε» στα χέρια του έλληνα αστροφυσικού του Πανεπιστημίου του Σικάγου, κ. Θανάση Οικονόμου, που αντέδρασε με ένα «μεγάλο μπράβο στον Γιωργάκη για τη φαντασία του» και του υποσχέθηκε ότι, όταν έρθει στην Ελλάδα το καλοκαίρι, θα επιδιώξει να τον συναντήσει.

Πώς
προφέρουμε
τη λέξη
ευφυΐα;

Ποιες άλλες λέξεις ξεκινούν
με το πρόθημα τηλε-;

Σ. Τζίμας, Το «ταξίδι» ενός μαθητή στο Διάστημα:
«Σου κοβόταν η ανάσα, κόκκινα βουνά και εξωγήινοι παντού
γύρω μας» (προσαρμογή), *Η Καθημερινή*.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις *εποίκηση* και *εκστόμιση*; Βρίσκουμε τη σημασία τους στο λεξικό.
- Υπογραμμίζουμε ένα σημείο στο κείμενο, όπου ο μαθητής Γιώργος Κρήτος:
 - εξηγεί πώς κατασκεύασε με την παρέα του ένα διαστημόπλοιο,
 - περιγράφει πρόσωπα ή πράγματα,
 - αφηγείται τι έκαναν στον πλανήτη.

Βάζουμε στη σειρά τα μέρη της ιστορίας του Γιώργου.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί μπορεί ο Γιώργος να ονόμασε τον δήμαρχο Πολ Άντερσεν; Μας θυμίζει κάτι το επώνυμό του;
- Ποιος είναι ο ρόλος του δημοσιογράφου; Ποιον σκοπό έχουν τα όσα γράφει;
- Πώς θα άλλαζε το κείμενο, αν υπήρχε μόνο η αφήγηση της ιστορίας του Γιώργου, χωρίς περιγραφή και εξήγηση;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Μας άρεσε η ιστορία του Γιώργου; Ναι ή όχι; Γιατί;
- Τι θα αλλάζαμε, αν γράφαμε εμείς μια τέτοια ιστορία;
- Γιατί μπορεί να άρεσε στον αστροφυσικό του Πανεπιστημίου του Σικάγου;
- Ποιον ρόλο παίζει η τεχνολογία στο ταξίδι του Γιώργου;

Πώς φωτογραφίζουμε τη Γη από το διάστημα;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

- Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης **διάστημα**. Δραστηριότητα 1
- Φτιάχνουμε λέξεις με το **τηλε-**. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

- Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε τα εισαγωγικά. Δραστηριότητα 3
- Συνδέουμε λέξεις, φράσεις και προτάσεις. Δραστηριότητα 4
- Γράφουμε και προφέρουμε λέξεις με **υι**. Δραστηριότητα 5

4. Ποια μέρη έχει η ιστορία του Γιώργου Κρήτου; Φτιάχνουμε το σχεδιάγραμμα της ιστορίας του:

Ποιος/ποια, πού, πότε;
Στον έξω κόσμο με τις αισθήσεις του

Τι είδε

.....

Τι άκουσε

.....

Τι έκανε

.....

Μέσα του

Τι σκέφτηκε

.....

Τι ένιωσε

.....

5. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο το βίντεο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (ESA) με τίτλο *Raxi | Ο κόκκινος πλανήτης*.

Πριν παρακολουθήσουμε το βίντεο, συζητάμε:

- Τι μπορεί να κάνει έναν πλανήτη κόκκινο;

ΚΕΙΜΕΝΟ 8**Κόκκινος πλανήτης****6. Απαντάμε στις ερωτήσεις:**

- Τι συνέβη στο διαστημόπλοιο του Raxi; Πώς κατάλαβε πού βρίσκεται;
- Γιατί λέει για το διαστημόπλοιο Curiosity ότι «του πάει πολύ το όνομά του»;
- Ποια εξήγηση δίνεται στο βίντεο για το κόκκινο χρώμα του πλανήτη;
- Σε τι μοιάζει ο πλανήτης και σε τι διαφέρει από τη Γη;
- Πιστεύουμε ότι έχουν ζήσει ποτέ εξωγήινα πλάσματα στον κόκκινο πλανήτη;
- Για ποιον σκοπό μπορεί να φτιάχτηκε το βίντεο;
- Εμείς θα θέλαμε να δούμε τι υπάρχει έξω από τη Γη; Με ποιον τρόπο;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Δίνουμε οδηγίες για ένα πείραμα και χρησιμοποιούμε ρήματα με προθήματα στην προστακτική. Δραστηριότητα 6

7. Συγκρίνουμε το Κείμενο 7 με το Κείμενο 8 και συζητάμε:

- Ποια στοιχεία από την ιστορία του Γιώργου είναι πραγματικά και επιβεβαιώνονται στο βίντεο;
- Ποια είναι φανταστικά; Γιατί πιστεύουμε ότι τα έγραψε ο Γιώργος;
- Ποιες εφαρμογές τεχνολογίας χρησιμοποιούνται στα δύο κείμενα; Σε τι βοηθούν; Εμείς ξέρουμε κάποιες πραγματικές εφαρμογές διαστημικής τεχνολογίας;
- Τι μας προσφέρουν τα ταξίδια στο διάστημα;

8. Φτιάχνουμε σε ομάδες μια ιστορία για το δικό μας φανταστικό ταξίδι στο διάστημα. Ηχογραφούμε τις ιστορίες μας και φτιάχνουμε ένα ηχητικό βιβλίο.

Μελετάμε ένα σχεδιάγραμμα που μπορεί να μας βοηθήσει.

Στη συνέχεια, αξιολογούμε τις ιστορίες μας. Έχουν:

τόπο, χρόνο και ήρωες/ηρωίδες	τι είδαμε, τι ακούσαμε, τι κάναμε
ένα κάλεσμα για περιπέτεια	τι σκεφτήκαμε, τι νιώσαμε μέσα μας
μια κορύφωση	αναφορές σε εφαρμογές διαστημικής τεχνολογίας
ένα συναρπαστικό σενάριο	πληροφορίες για το τέλος του ταξιδιού και την επιστροφή στη γη
φανταστικές και πραγματικές πληροφορίες	

11. Φεύγοντας...

- Ποιο κείμενο μάς άρεσε περισσότερο και γιατί;

.....

- Ποια στοιχεία κάνουν μια φανταστική ιστορία ενδιαφέρουσα και επιτυχημένη;

.....

5.4 Πώς τα πήγαμε;

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Γιατί η Γη είναι μοναδική;

Ο πλανήτης Γη είναι μοναδικός! Είναι ο μόνος πλανήτης που φιλοξενεί ζωή. Είναι γεμάτος έμβια όντα: φυτά, ζώα και ανθρώπους που αναπνέουν οξυγόνο, τρέφονται, κινούνται και μεγαλώνουν με τον καιρό. Πώς ξέρουμε ότι δεν υπάρχει ζωή σε άλλον πλανήτη πέρα από τη Γη; Στον πλανήτη Άρη τα διαστημόπλοια εντόπισαν στεγνές κοίτες ποταμών. Άρα, πρέπει να υπήρχε πολύ νερό εκεί στο παρελθόν. Όμως, σήμερα οι συνθήκες δεν είναι πολύ φιλικές για τη ζωή. Κάνει πολύ κρύο και έχει πολύ επικίνδυνη ακτινοβολία από τον Ήλιο.

Γιάννης, Μαθητής Ε΄ Δημοτικού, δημοσίευτο κείμενο.

Βλέπουμε πώς ο Γιάννης έφτιαξε ένα βίντεο για το κείμενο που έγραψε.

Για να απαντήσουμε, μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες από όλα τα κείμενα της Ενότητας 5.

1. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι υπάρχει στη Γη και τι έξω από αυτή;
- Θα μπορούσαμε να φτιάξουμε μια ανθρώπινη αποικία στον Άρη;
- Στη Γη η ακτινοβολία του Ήλιου είναι επικίνδυνη;

2. Συνεργαζόμαστε στο μάθημα της Γλώσσας και των Φυσικών και εξηγούμε φυσικά φαινόμενα! Πώς δουλεύουμε:

Χωριζόμαστε σε 4 ομάδες και επιλέγουμε ένα από τα παρακάτω φαινόμενα:

1) την άνοδο της θερμοκρασίας της Γης, 2) την ατμόσφαιρα στον Άρη.

Κάνουμε το πείραμα στο μάθημα των Φυσικών και κρατάμε σημειώσεις:

Πείραμα 1: Φτιάχνουμε ένα ομοίωμα μιας πολικής αρκούδας από λευκή πλαστελίνη. Το τοποθετούμε πάνω σε ένα μεγάλο κομμάτι πάγο μέσα σε ένα μπολ με νερό.

Πείραμα 2: Παίρνουμε ένα αναμμένο κερί. Βάζουμε σε ένα γυάλινο δοχείο λίγη μαγειρική σόδα και προσθέτουμε ξίδι. Γέρνουμε το δοχείο με τη σόδα και το ξίδι πάνω από το κερί.

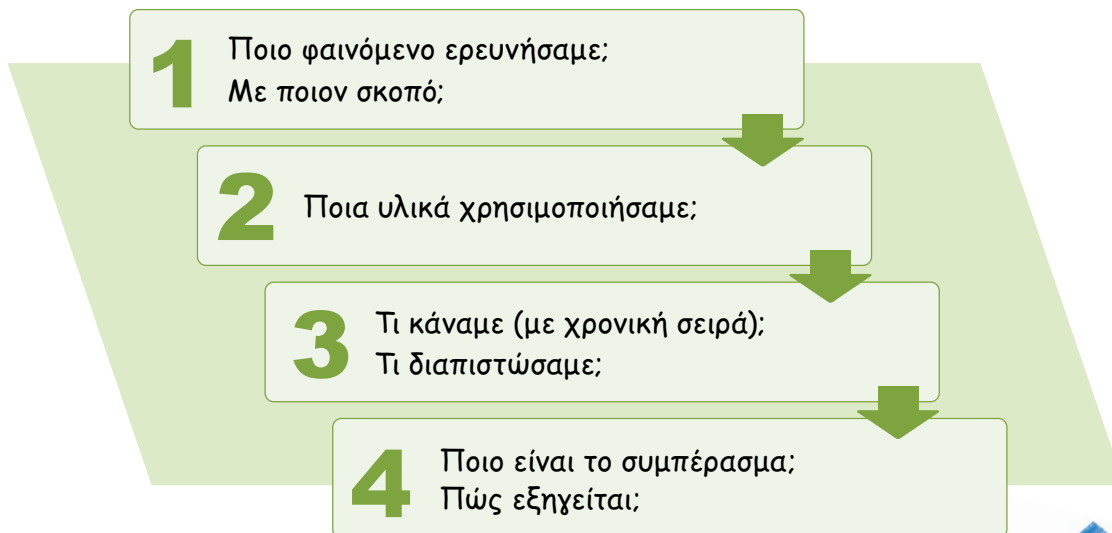

Παρακολουθούμε ένα βίντεο για το Πείραμα 2.

3. Επιστρέφουμε στο γλωσσικό μάθημα. Πώς δουλεύουμε:

Σε ζευγάρια, το ένα παιδί παρουσιάζει τι παρατήρησε/ανακάλυψε (πείραμα) και το άλλο πώς το εξηγεί (αποτέλεσμα-εξήγηση). Θα μας βοηθήσει το παρακάτω σχεδιάγραμμα:

4. Γράφουμε την αναφορά του πειράματος.

Αναφορά πειράματος

1. Φαινόμενο και σκοπός:
-
-
-
-
-
2. Υλικά:
-
-
-
-
3. Διαδικασία:
-
-
-
-
4. Συμπέρασμα:
-
-
-
-

Συμβουλευόμαστε τις παραπάνω ερωτήσεις, τις σημειώσεις που κρατήσαμε και το σχεδιάγραμμα ΕΞΗΓΩ.

5.4 Πώς τα πήγαμε;

Αξιολογώ και βελτιώνω το κείμενό μου σημαίνει κάνω το κείμενό μου πιο αποτελεσματικό.

5. Αξιολογούμε τα κείμενά μας.

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
Τα κείμενά μας έχουν:			
Ορισμό/περιγραφή του φαινομένου			
Ακολουθία γεγονότων σε χρονική σειρά			
Εξήγηση			
Ρήματα δράσης και σκέψης σε ενεστώτα			
Ουσιαστικά που παράγονται από ρήματα			
Παθητική σύνταξη			
Λέξεις που εκφράζουν χρόνο			
Λέξεις που εκφράζουν αιτία και αποτέλεσμα			
Επιστημονικό λεξιλόγιο			
Ορθογραφία και ευανάγνωστα γράμματα			

6. Ξαναγράφουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά. Εφαρμόζουμε όσο περισσότερα κριτήρια από τον πίνακα μπορούμε.

7. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορτφόλιό μας.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

8. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα;
- Πού τα πήγα καλά; Γιατί;
- Πού δυσκολεύτηκα; Γιατί;
- Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα; Με ποιους τρόπους;

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

Ο τίτλος και το εξώφυλλο. Χωριζόμαστε σε ομάδες. Ομάδα Α: Παρατηρούμε το εξώφυλλο του βιβλίου και γράφουμε έναν νέο τίτλο. Ομάδα Β: Φτιάχνουμε ένα άλλο εξώφυλλο με βάση τον τίτλο.

Η αφιέρωση του βιβλίου. Σε ποια/ποιον είναι αφιερωμένο το βιβλίο; Αν δεν είναι, εμείς σε ποιον/ποια θα το αφιερώναμε και γιατί;

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

Εξερευνούμε τους ήρωες/τις ηρωίδες. Σημειώνουμε πληροφορίες για τους ήρωες/τις ηρωίδες της ιστορίας και φανταζόμαστε τα στοιχεία που δεν υπάρχουν.

- γράφουμε μια σελίδα από το ημερολόγιό τους.
- περιγράφουμε το σπίτι όπου ζούνε.
- περιγράφουμε τις φίλες/τους φίλους τους, το αγαπημένο φαγητό, τη μουσική που ακούνε.
- κάνουμε μια λίστα με τα προτερήματα και τα ελαττώματά τους, εξηγούμε γιατί θα τους κάναμε παρέα, με τι θυμώνουν, τι αγαπούν πιο πολύ.

Εξερευνούμε τα θέματα του βιβλίου. Δημιουργούμε καρτέλες με τα θέματα και τα γυρίζουμε ανάποδα. Επιλέγουμε μια καρτέλα, διαβάζουμε τα θέματα και, στη συνέχεια, γράφουμε μια σκέψη, ένα συναίσθημα και μια συμβουλή πάνω σε αυτό το θέμα.

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

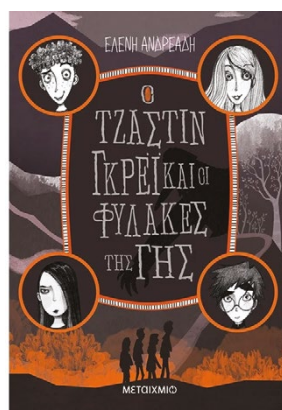
Δημιουργούμε ένα ζάρι και παίζουμε. Σε κάθε αριθμό αντιστοιχεί μία δραστηριότητα: (1) Γράφουμε ένα γράμμα στη/στον συγγραφέα ή εικονογράφο. (2) Μετατρέπουμε μια σκηνή του βιβλίου σε κόμικ, παίζουμε θέατρο μια σκηνή του βιβλίου. (3) Γράφουμε ένα διαφορετικό τέλος. (4) Φανταζόμαστε ότι το βιβλίο γίνεται ταινία και φτιάχνουμε την αφίσα της. (5) Ετοιμάζουμε μια διαφήμιση για το βιβλίο.

Αντουάν ντε Σεντ-Εξιπερί,
Ο μικρός πρίγκιπας,
Μεταίχιμο

Τζερόνιμο Στίλτον, *Κίνδυνοι! Διαστημικά Σκουπίδια*, Κέδρος.

Ελένη Ανδρεάδη, *Ο Τζάστιν Γκρέι και οι φύλακες της Γης*, Μεταίχιμο.

Θοδωρής Τσεκούρας, *Οι Βιβλιοναύτες 1: Πώς να ταξιδέψεις στο διάστημα χωρίς να βγεις από το σπίτι σου*, Παπαδόπουλος.

ΣΥΖΗΤΑΜΕ
για τα ανθρώπινα δικαιώματα

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ
και πραγματοποιούμε συνεντεύξεις

ΓΡΑΦΟΥΜΕ
κείμενα με επιχειρήματα
για αντίθετες απόψεις

Μαθαίνουμε για την Παγκόσμια
Ημέρα Παιδιού.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕ

πολυτροπικά κείμενα με εικόνα

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΜΕ

σε δράσεις ως ενεργοί πολίτες

**Γιατί είναι
καλό να
συμμετέχουμε;**

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

1. Ποιο πιστεύουμε ότι είναι το μήνυμα της εικόνας; Παίρνουμε πληροφορίες από το κείμενο.

«Πού, λοιπόν, αρχίζουν τα οικουμενικά δικαιώματα; Σε ασήμαντα μέρη κοντά στο σπίτι σου, τόσο κοντινά και τόσο ασήμαντα που δεν μπορείς να τα βρεις στον χάρτη. Ωστόσο, αποτελούν τον κόσμο του καθημερινού ατόμου: τη γειτονιά όπου ζει, το σχολείο ή το πανεπιστήμιο όπου πάει, το εργοστάσιο, το αγρόκτημα ή το γραφείο όπου δουλεύει. Αυτά είναι τα μέρη όπου κάθε άνδρας, γυναίκα και παιδί αναζητά δικαιοσύνη, ίσες ευκαιρίες, ίση αξιοπρέπεια χωρίς διακρίσεις. Μόνο όταν αυτά τα δικαιώματα σημαίνουν κάτι σε αυτά τα μέρη, τότε θα σημαίνουν κάτι παντού!»

Έλινor Ρούσβελτ, αμερικανίδα πολιτικός που συμμετείχε στη σύνταξη της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Μαθαίνουμε για τις εικόνες που συμβολίζουν συχνά τα ανθρώπινα δικαιώματα.

2. Ποιο ανθρώπινο δικαίωμα παρουσιάζεται στην εικόνα;
3. Πώς συμμετέχουμε εμείς στην εφαρμογή των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
4. Κάνουμε μια έρευνα στο σχολείο για το ποια είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα.

6.1 Σε τι κόσμο θέλουμε να ζούμε;

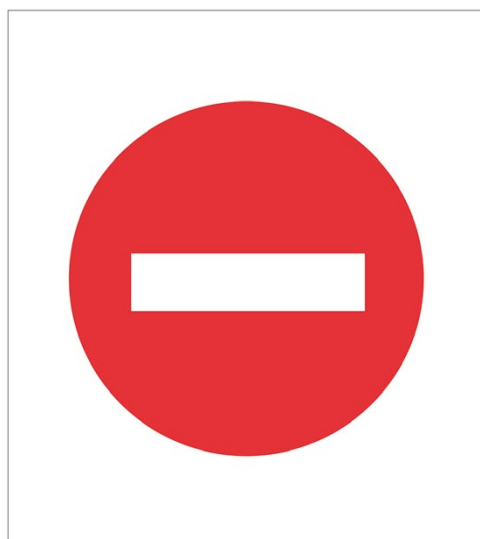
Στην υποεπνότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να εξηγούμε τι είναι και ποια είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- πώς να ερμηνεύουμε κριτικά τις εικόνες στα πολυτροπικά κείμενα.

1. Παρατηρούμε το πολυτροπικό κείμενο και συζητάμε:

- Τι δείχνει; Ποιο σήμα από τον Κ.Ο.Κ. χρησιμοποιείται; Γιατί;
- Πώς ερμηνεύουμε την εικόνα, μόλις διαβάσουμε την πρόταση που τη συνοδεύει;
- Γιατί η λέξη ΕΔΩ είναι γραμμένη με κόκκινο; Γιατί υπάρχει θαυμαστικό;
- Τι σημαίνει η λέξη διακρίσεις; Ποια σχέση έχει με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Τι είναι ο Συνήγορος του Πολίτη; Ποια είναι η θέση του για τις διακρίσεις με βάση το κείμενο;
- Εμείς παρατηρούμε να γίνονται διακρίσεις γύρω μας;

ΟΙ
ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ
ΣΤΑΜΑΤΟΥΝ
ΕΔΩ!

 ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Οι διακρίσεις σταματούν εδώ [εικόνα εξώφυλλου ενημερωτικού φυλλαδίου],
Συνήγορος του Πολίτη-Ανεξάρτητη Αρχή.

Καθώς διαβάζουμε, σκεφτόμαστε: Σε ποιο άλλο μάθημα συζητήσαμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Τι ξέρουμε ήδη;

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώνουν

Στις 10 Δεκεμβρίου γιορτάσαμε μία ακόμη επέτειο της Οικουμενικής Διακήρυξης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου από τον **Ο.Η.Ε.** Το ιστορικό αυτό κείμενο είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που καταγράφει τις ανθρώπινες ελευθερίες.

5

Η Διακήρυξη απέδειξε ότι ο αλληλοσεβασμός και η ειρηνική συνύπαρξη μπορούν να νικήσουν τη βαρβαρότητα, το μίσος και την καταστροφή.

Τι σημαίνουν τα αρχικά **Ο.Η.Ε.**;

10

Πολλά έχουν αλλάξει από τότε. Ωστόσο, η αναγνώριση των έμφυτων δικαιωμάτων μας, δηλαδή της κοινής μας απαίτησης για αξιοπρεπή ζωή και σεβασμό, ανεξάρτητα από την καταγωγή, το φύλο, το χρώμα, την κοινωνική μας θέση ή το θρήσκευμά μας, ισχύει σήμερα όσο και το 1948.

15

Η Οικουμενική Διακήρυξη υπογραμμίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν άμεση σχέση με την κοινωνική δικαιοσύνη, την

Ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

ειρήνη και την ασφάλεια. Η Διακήρυξη δεν ιεραρχεί τα δικαιώματα. Πιστεύει ότι τα πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά μας δικαιώματα είναι ισότιμα και **εξαρτώνται** το ένα από το άλλο.

Πώς είναι το ρήμα **εξαρτώνται** στο γ' πρόσωπο ενικού;

Η Διακήρυξη οραματίστηκε έναν κόσμο όπου όλες και όλοι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, θα ζουν με αξιοπρέπεια, χωρίς πείνα, βία και διακρίσεις. Έναν κόσμο όπου ο καθένας και η καθεμία απολαμβάνει τα αγαθά της στέγασης, της υγείας, της περίθαλψης, της εκπαίδευσης και των ίσων ευκαιριών.

25

Οι Αρχές της Διακήρυξης αντικατοπτρίζονται στο Σύνταγμα και στους νόμους σε περισσότερες από 90 χώρες. Πολλοί οργανισμοί και φορείς δημιουργήθηκαν με σκοπό την προστασία και την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Δεν υπάρχει, ωστόσο, αμφιβολία ότι, παρά την πρόοδο που έχει γίνει, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρά κενά, όσον αφορά την προστασία από τον φόβο, την αδικία και την ανισότητα.

6.1 Σε τι κόσμο θέλουμε να ζούμε;

30 Η ατιμωρησία, οι ένοπλες συγκρούσεις και τα απολυταρχικά καθεστώτα δεν έχουν ηττηθεί. Ο ρατσισμός, οι διακρίσεις και η μισαλλοδοξία είναι μερικές από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας. Σε πάρα πολλές χώρες, η βία κατά των γυναικών εξακολουθεί να αποτελεί καθημερινό φαινόμενο. Η ανθρωπότητα αντιμετωπίζει σήμερα τις προκλήσεις της καταπίεσης και

35 της φτώχειας, όπως ακριβώς και το 1948. Την ίδια στιγμή, εμφανίζονται νέες φοβερές προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή, η επισιτιστική κρίση, η τρομοκρατία και οι επιδημίες.

40 Ο αγώνας για την προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων ενώνει ολόκληρη την ανθρωπότητα. Μόνο με την προστασία όλων των δικαιωμάτων μας θα είμαστε σε θέση να επιτύχουμε ένα καλύτερο επίπεδο ζωής και μεγαλύτερες ελευθερίες, όπως η Έλινορ Ρούσβελτ και οι άλλοι συντάκτες της Διακήρυξης ζήτησαν για λογαριασμό μας το 1948.

Ν. Πιλάι, «Τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώνουν» (διασκευή), *Η Καθημερινή*.
*Η Ναβανεθέμ Πιλάι ήταν η ύπατη αρμοστής του Ο.Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όταν γράφτηκε το άρθρο.

Ξεκλειδώνουμε το κείμενο οργανώνοντας τις βασικές του ιδέες.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι είναι η Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων; Ποιος οργανισμός είναι υπεύθυνος για αυτή;
- Τι σημαίνουν οι λέξεις και οι φράσεις *αλληλοσεβασμός, ειρηνική συνύπαρξη, έμφυτων, κοινωνική δικαιοσύνη, ιεραρχεί, οραματίστηκε, αντικατοπτρίζονται, ανισότητα, μισαλλοδοξία και επισιτιστική κρίση*;
- Υπογραμμίζουμε στο κείμενο τον στόχο ή το όραμα της Διακήρυξης.
- Εξηγούμε ένα ανθρώπινο δικαίωμα που υπάρχει στο κείμενο με δικά μας λόγια:
Όλες και όλοι έχουμε δικαίωμα να

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποια ιδιότητα έχει η δημιουργός του κειμένου; Με ποια αφορμή έγραψε το παραπάνω κείμενο;
- Τι συνέβη το 1948 και οδήγησε στη Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων; Τι γνωρίζουμε από άλλα σχολικά μαθήματα;
- Τι αντιμετωπίζει σήμερα η ανθρωπότητα; Τι είναι ίδιο και τι διαφορετικό σε σχέση με το 1948;
- Πώς καταλαβαίνουμε τον τίτλο του κειμένου «Τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώνουν»;

.....
.....

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποια εικόνα συνοδεύει το κείμενο; Ποια θα βάζαμε εμείς στη θέση της; Γιατί;
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα εφαρμόζονται σήμερα; Ποιοι φορείς και ποια πρόσωπα είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή τους;
- Έχουμε νιώσει ποτέ να παραβιάζονται τα δικαιώματά μας; Με ποιους τρόπους;
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να βοηθήσουμε στην εφαρμογή των ανθρώπινων δικαιωμάτων;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Δουλεύουμε με το θεματικό λεξιλόγιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Δραστηριότητες 1 και 2

Μαθαίνουμε πώς να κάνουμε ένα κείμενο πιο σύντομο με αρκτικόλεξα/ακρωνύμια/συντομογραφίες. Δραστηριότητες 3-6

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Μαθαίνουμε να χρησιμοποιούμε τα ρήματα που κλίνονται όπως το ρήμα *εξαρτώμαι* και *εξαρτιέμαι*. Δραστηριότητες 7 και 8

3. Διαβάζουμε τις σύντομες ιστορίες διαφορετικών ανθρώπων. Συζητάμε σε ομάδες και γράφουμε ποια από τα δικαιώματά τους παραβιάστηκαν:

Ο Ικμπάλ ήταν μόλις τεσσάρων ετών, όταν οι γονείς του τον έδωσαν σε έναν κατασκευαστή χαλιών ως ενέχυρο για να δανειστούν εξακόσιες ρουπίες (δώδεκα ευρώ). Για έξι χρόνια δούλευε δώδεκα ώρες την ημέρα φτιάχνοντας χαλιά, όπως και άλλα παιδιά, αλυσοδεμένος για να μην δραπετεύσει. Δούλευαν σχεδόν στο σκοτάδι για να μην χαλάσει το χρώμα των χαλιών από το φως. Τους έδιναν ελάχιστη τροφή για να παραμείνουν μικρόσωμα, διότι τα μικρά δάκτυλα είναι καλύτερα για τη δουλειά.

.....

.....

.....

Ο κύριος Αντώνης γύρισε κουρασμένος το βράδυ στο σπίτι του μετά από δώδεκα ώρες δουλειάς. Επειδή δεν έβρισκε να παρκάρει, έκλεισε τη ράμπα αναπήρων. Το πρωί η Έλσα δεν μπορούσε να περάσει με το αμαξίδιό της τον δρόμο.

.....

.....

.....

Ο μικρός Γιώργος πάσχει από μια σπάνια ασθένεια. Τα φάρμακα που χρειάζεται να πάρει δεν είναι δωρεάν και οι γονείς του είναι άνεργοι.

.....

.....

.....

**Μαθαίνουμε περισσότερα
για τα ανθρώπινα δικαιώματα.**

Προσωρινά

Πρώτα ξάπλωσαν στο χώμα. Πάνω στη γη. Κάτω απ' όποιο δέντρο έβρισκαν μπροστά τους. Λίγος ίσκιος στην κάψα του καλοκαιριού φαινόταν αρκετός για να ξαναβρούν την ανάσα τους, να ξεκουράσουν τα κορμιά τους που

5 φαίνονταν να γερνούν μέσα σε λίγες μέρες, να ηρεμήσουν το ταραγμένο τους μυαλό».

«Προσωρινά;»

10 «Προσωρινά. Όμως δεν μπορούσαν να συνεχίσουν να κοιμούνται άλλο στην ύπαιθρο. Η ζέστη ήταν αφόρητη, σύντομα θα έπεφταν οι πρώτες βροχές. Για πόσο να έχεις για σπίτι σου τα φυλλώματα των δέντρων; Στήθηκαν τότε τσαντίρια. Τώρα μπορούσαν να αναπαύονται μέσα σε τριγωνικές σκηνές φτιαγμένες από χοντρά πανιά».

«Προσωρινά;»

15 «Προσωρινά. Αλλά χειμώνιαζε για τα καλά, ο αέρας λυσομανούσε και έριχνε ο ουρανός βροχή πολλή. Τα αντίσκηνα άρχισαν να σωριάζονται το ένα μετά το άλλο. Γι' αυτό τα αντικατέστησαν με παράγκες. Ο τσίγκος έγινε πλέον η στέγη τους· πιο ανθεκτικός στις άγριες διαθέσεις του καιρού».

«Προσωρινά;».

20 «Προσωρινά. Μα μέσα στις παράγκες πάγωναν οι άνθρωποι τον χειμώνα και ψήνονταν το καλοκαίρι. Δεν ήταν ούτε οι τσίγκινες κάμαρες καλή επιλογή. Γι' αυτό, άρχισαν να χτίζουν τους προσφυγικούς συνοικισμούς. Με μπετόν αυτή τη φορά έγιναν τα σπίτια τους. Μπετόν γερό, στέρεο. Να μην μπορεί να το νικάει η μανία της φύσης. Να μην μπορεί να το νικάει το “προσωρινά”».

Αντρη Αντωνίου, *Στον δρόμο για το σπίτι*, εικονογρ. Ουρανία Μακρυγιάννη, Ψυχογιός.

Ξαναχτίζουμε την ιστορία με τη βοήθεια εικόνων.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποιες/ποιοι είναι οι πρωταγωνίστριες/πρωταγωνιστές στην ιστορία; Πού βρίσκονταν; Τι ζούσαν; Πώς ένιωθαν; Γιατί δεν αναφέρονται;
- Ποια λέξη επαναλαμβάνεται στο κείμενο; Γιατί;
- Ποια σχέση έχει ο τίτλος του βιβλίου «Στον δρόμο για το σπίτι» με τον τίτλο του κειμένου «Προσωρινά»;
- Εμείς ξέρουμε ιστορίες σαν κι αυτή στις μέρες μας ή από την ιστορία της χώρας μας; Θέλουμε οι άνθρωποι να ζουν έτσι;

6.1 Σε τι κόσμο
θέλουμε να ζούμε;

5. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα καταπατώνται στο Κείμενο 2; Τα βρίσκουμε στο Κείμενο 1 και τα αναφέρουμε.

6. Εργαζόμαστε σε ομάδες. Επιλέγουμε ένα από τα ανθρώπινα δικαιώματα και εξηγούμε σε ένα σύντομο κείμενο που θα αναρτήσουμε στο μπλογκ της τάξης τι σημαίνει και πότε καταπατάται:

.....

.....

.....

.....

.....

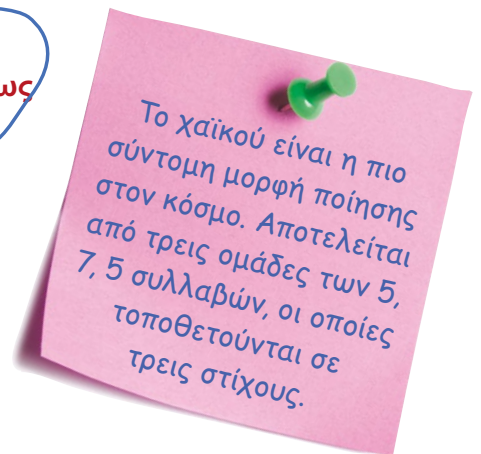
.....

.....

.....

Εναλλακτικά, γράφουμε δημιουργικά. Φτιάχνουμε ένα ποίημα χαϊκού για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως το παρακάτω. Το κάνουμε πολυτροπικό με μια εικόνα ή ζωγραφιά.

Δε θέλω βία.
Θέλω ελευθερία
σε αυτή τη γη.

7. Φεύγοντας...

- Τι μας βοήθησε να μάθουμε καλύτερα;
- Γράφουμε κάτι που κάνουμε στην καθημερινή μας ζωή και αντιστοιχεί σε ένα ανθρώπινο δικαίωμα:

Δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο:

Δικαίωμα στην εκπαίδευση:

Δικαίωμα στην ελευθερία γνώμης:

Γιατί με ενδιαφέρει εμένα; 6.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς σε μια συνέντευξη μπορεί να υπάρχει αφήγηση, περιγραφή, εξήγηση και οδηγίες.
- πώς να πραγματοποιούμε μια συνέντευξη αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους.

1. Παρατηρούμε το κείμενο και συζητάμε:

- Ποιο είναι το μήνυμά του; Με ποιους τρόπους μάς το περνάει;
- Ποιον ρόλο παίζουν η γραμματοσειρά, το μέγεθος και το χρώμα;
- Γιατί επιλέγονται ζάρια; Πώς είναι τοποθετημένα;
- Έχουμε νιώσει να δεχόμαστε διακρίσεις λόγω του φύλου μας;

Ισότητα φύλου [εικόνα].

Καθώς διαβάζουμε, σημειώνουμε δίπλα στο κείμενο τα παρακάτω σύμβολα:
 (✓) βασικές πληροφορίες, (!) ενδιαφέροντα σημεία και νέες πληροφορίες,
 (;) κάτι που μας δημιουργεί απορίες ή ερωτήματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Συνέντευξη με τη Δέσπω Ηρακλέους

Δημοσιογράφος: Καλησπέρα σας! Σήμερα έχουμε μαζί μας τη συγγραφέα του βιβλίου «Τα παπούτσια της δασκάλας», κυρία Δέσποινα Ηρακλέους, από τις εκδόσεις «Καλειδοσκόπιο». Θα θέλαμε να μας πείτε λίγα λόγια για την υπόθεση του βιβλίου σας.

Συγγραφέας: Στο εικονοβιβλίο μου «Τα παπούτσια της δασκάλας», η κεντρική ηρωίδα, η Σόφη, είναι σίγουρη πως η καινούρια της δασκάλα κρύβει πολλά μυστικά. Οι ψίθυροι στο σχολείο φουντώνουν για τη δασκάλα που φαίνεται ότι κάνει περίεργα πράγματα. Η Σόφη αποφασίζει να ανακαλύψει την αλήθεια. Η μαμά και η γιαγιά της, όμως, εμποδίζουν την έρευνά της, αφού πιστεύουν ότι τα μαθήματα μπαλέτου και πιάνου είναι πιο σημαντικά. Το βιβλίο μου είναι εμπνευσμένο από πραγματική ιστορία.

Δημοσιογράφος: Τι ήταν αυτό που σας ενέπνευσε να το γράψετε;

Συγγραφέας: Πολλές φορές, οι συγγραφείς περνούν πολλές μέρες, μήνες και ίσως και χρόνια, περιμένοντας να τους έρθει μια καινούρια ιδέα, μια έμπνευση. Κάποιες φορές, όμως, η ηρωίδα του παραμυθιού μπορεί να βρίσκεται ακριβώς δίπλα σου! Μου πήρε χρόνο να ανακαλύψω την απίστευτη ιστορία μιας δασκάλας, της Ντόρις Μυριανθέα. Με συνεπήρε τόσο η δύναμη της, που έγραψα αυτό το βιβλίο.

Δημοσιογράφος: Εκτός από συγγραφέας, είστε και εκπαιδευτικός. Θέλετε να μας πείτε λίγα λόγια για το «πείραμα» που κάνατε με τα παιδιά της τάξης σας, όταν τους είπατε ότι θα είχατε ένα άτομο καλεσμένο στην τάξη σας;

Συγγραφέας: Αποφάσισα μια μέρα να κάνω ένα «πείραμα» στην τάξη. Είπα στα παιδιά ότι θα έρθει στην τάξη μας διαιτητής για να μας μιλήσει. Η χαρά των παιδιών ήταν πολύ μεγάλη! Τα αγόρια πανηγύριζαν με κραυγές. Τους ζήτησα να φτιάξουν ζωγραφιές με διαιτητή για να στολίσουμε την τάξη. Όλα τα παιδιά ζωγράφισαν άνδρες διαιτητές. Δεν υπήρχε ούτε μια ζωγραφιά με γυναίκα! Όταν έφτασε, λοιπόν, η μέρα, η πόρτα άνοιξε και μπήκε η διαιτητριά, δασκάλα του σχολείου μας, η Ντόρις Μυριανθέα. Τα παιδιά

έμειναν άφωνα και απογοητευμένα μαζί. Κάποια παιδιά μού φώναζαν **ότι τα κοροϊδεύω.**

Τι φώναζαν τα παιδιά στη δασκάλα;

«Κυρία, !»

Δέσπω Ηρακλέους,
Τα παπούτσια
της δασκάλας,
Καλειδοσκόπιο.

35 Κάποια μόνο κορίτσια χαμογέλασαν. Τα πιο πολλά παιδιά είχαν μείνει κυριολεκτικά με το στόμα ανοιχτό! Αφού ξεπεράσαμε το αρχικό σοκ, βάλαμε βιντεάκια και φωτογραφίες από τους αγώνες ποδοσφαίρου, στους οποίους ήταν διαιτήτρια, στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Πάρα πολλά κορίτσια έτρεξαν πάνω της και την αγκάλιασαν σφιχτά. Αυτές τις στιγμές δε θα τις ξεχάσω ποτέ.

Ένα αγόρι της είπε: «Μου κατέστρεψες τον κόσμο μου». Την επόμενη μέρα ζήτησα από τα παιδιά να μου ζωγραφίσουν ανθρώπους από διάφορα επαγγέλματα: διαιτητή και διαιτήτρια, ποδοσφαιριστή και ποδοσφαιρίστρια, γιατρό και γιατρίνα. Στα σχέδιά τους αποτυπώθηκαν φιγούρες ανδρών και γυναικών σε διάφορα επαγγέλματα.

Δημοσιογράφος: Γιατί νομίζετε ότι τα παιδιά έκαναν αυτές τις προβλέψεις;

40 **Συγγραφέας:** Πιστεύω ότι οι προβλέψεις των παιδιών είναι ένας καθρέφτης της κοινωνίας μας. Δεν προβάλλονται τέτοια πρότυπα. Σκεφτείτε μόνο τι βλέπουν καθημερινά τα παιδιά στις οθόνες τους, στα βιβλία, σκεφτείτε τα

45 πρότυπα που προωθούνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Στα παλιά χρόνια τα κορίτσια δε δικαιούνταν να πηγαίνουν σχολείο. Οι γυναίκες δεν είχαν δικαίωμα να ψηφίσουν. Πιο απλά, θα απαντήσω ότι τα παιδιά μαθαίνουν από πολύ νωρίς τι σημαίνει να είσαι αγόρι ή κορίτσι μέσα στην κοινωνία, τι αναμένεται, τι είναι επιθυμητό ή τι θεωρείται κατάλληλο για αυτά ως κορίτσια ή αγόρια.

Δημοσιογράφος: Πώς θα εξηγούσατε στα παιδιά τα στερεότυπα;

55 **Συγγραφέας:** Στερεότυπα είναι αυτά που πιστεύουμε, συνειδητά ή όχι, ότι μπορεί να κάνει ή δικαιούται ένα αγόρι ή ένα κορίτσι εξαιτίας του φύλου του. Αυτός ο διαχωρισμός με βάση το φύλο οδηγεί σε πάρα πολλές ανισότητες, αδικίες και καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δημοσιογράφος: Πολλές φορές, όταν σκεφτόμαστε με στερεότυπα, προχωράμε και σε διακρίσεις. Θέλετε να μας δώσετε μερικά παραδείγματα διακρίσεων που δέχθηκε η πρωταγωνίστρια της ιστορίας σας;

60 **Συγγραφέας:** Η Σόφη, η χάρτινη πρωταγωνίστρια της ιστορίας μου, δέχεται διακρίσεις εξαιτίας του φύλου της. Ένα αγόρι στο πάρκο την κοροϊδεύει ότι δεν τρέχει γρήγορα, ότι «τρέχει σαν κορίτσι». Κυρίως όμως ακούει πολλά στερεότυπα από τους γύρω της, από το περιβάλλον της. Για παράδειγμα, ότι μια γυναίκα δεν είναι ικανή να φτιάξει ένα αυτοκίνητο. Η πραγματική ηρωίδα μου, η Ντόρις Μυριανθέα, έχει δεχτεί πολλές βρισιές, υποτιμητικά σχόλια, 65 λεκτική και ψυχολογική βία στα γήπεδα.

Δημοσιογράφος: Υπάρχουν άλλα παραδείγματα στα σχολεία μας που

Μπορούμε να κλίνουμε τα ρήματα προωθούνται και δικαιούνται;

φανερώνουν διακρίσεις των παιδιών με βάση το φύλο;

70 Συγγραφέας: Πολλές φορές έχω ακούσει στο σχολείο αγόρια να λένε σε κορίτσια «κάτσε τερματοφύλακας, γιατί δεν τρέχεις γρήγορα» ή αγόρια να λένε σε έναν φίλο τους ότι τα αγόρια δεν κλαίνε...

Δημοσιογράφος: Τι θα προτείνετε στα παιδιά, ώστε να προλαβαίνουν τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινότητα του σχολείου τους;

75 Συγγραφέας: Να παρατηρούν καλά γύρω τους. Δεν μπορείς να αλλάξεις όλον τον κόσμο και ο κόσμος δεν αλλάζει σε μία μέρα. Μπορείς να αλλάξεις τον μικρόκοσμο γύρω σου για αρχή. Αν δεις ότι στο πεζοδρόμιο ένα αυτοκίνητο κλείνει την είσοδο σε ένα παιδί που χρησιμοποιεί αμαξίδιο, τότε να το αναφέρεις στις αρχές. Να μιλήσεις, αν δεις ένα παιδί να κάνει μπουλινγκ σε ένα άλλο παιδί. Μη μείνεις σιωπηλός ή σιωπηλή. Μπορείτε να οργανώσετε δράσεις στο σχολείο σας. Ακόμη και αν δεις ότι σε μηνύματα πάνω σε μπλούζες για αγόρια και κορίτσια προωθούνται στερεότυπα, γράψε ένα γράμμα στην εταιρεία για να διαμαρτυρηθείς. Να έχεις τη δική σου φωνή. Κάνε ένα βήμα! Όσο μικρό και αν φαίνεται, είναι σημαντικό!

85 Δημοσιογράφος: Τι θα συμβουλευάτε όλα τα παιδιά;
Συγγραφέας: Να ακολουθήσουν τα όνειρά τους, όσο άπιαστα και αν φαίνονται. Γίνονται αληθινά! Ακόμα και μια δασκάλα μπορεί να γίνει διεθνής διαιτήτρια!

Ποδοσφαιρίστρια [φωτογραφία].

Συνέντευξη με τη Δέσποινα Ηρακλέους από τη συγγραφική ομάδα.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Η συγγραφέας χρησιμοποιεί δύσκολες λέξεις και φράσεις, όπως *πρότυπα*, *προωθούνται*, *διαχωρισμός*, *στερεότυπα*, *υποτιμητικά σχόλια*, *λεκτική βία*.

Ποιες στρατηγικές μάς βοηθάνε να μαντέψουμε τη σημασία τους;

- Γιατί δημιουργούνται τα στερεότυπα και οι διακρίσεις; Τι πιστεύει η συγγραφέας; **Κυκλώνουμε** τις αιτίες στο κείμενο.
- Τι μπορούμε να κάνουμε για να καταπολεμήσουμε τα στερεότυπα και τις διακρίσεις; **Χρωματίζουμε** αυτά που αναφέρει η συγγραφέας στο κείμενο.

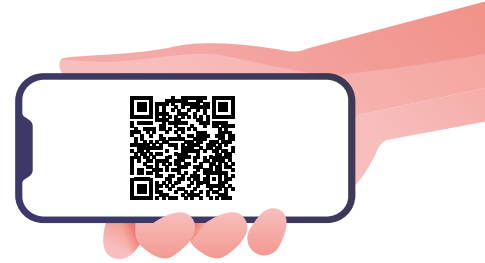

Διαβάζουμε ένα απόσπασμα από το βιβλίο *Τα παπούτσια της δασκάλας*.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποιες πληροφορίες σημειώσαμε ως βασικές στο κείμενο; Ποια σημεία μάς έκαναν εντύπωση; Ποια σημεία μάς δυσκόλεψαν και θέλουμε να μάθουμε περισσότερα γι' αυτά;
- Σε ποια σημεία η κυρία Ηρακλέους αφηγείται μια ιστορία; Σε ποια εξηγεί κάτι; Σε ποια δίνει οδηγίες; Πώς το καταλάβαμε;
- Ποια είναι η ανατροπή στο πείραμα της δασκάλας;
- Πώς καταλαβαίνουμε τη φράση *έμφυλα στερεότυπα*;

Εξερευνούμε τον χάρτη
με τα πιο συχνά στερεότυπα.

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Πού βρίσκουμε συχνά το συγκεκριμένο είδος κειμένου;
- Άραγε στο σχολείο μας υπάρχουν αυτού του είδους τα στερεότυπα και οι διακρίσεις που αναφέρει η συγγραφέας για το δικό της σχολείο;
- Γιατί είναι καλό να μας ενδιαφέρουν όσα συμβαίνουν γύρω μας σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Τι μπορούμε να κάνουμε ως μαθητές και μαθήτριες, ώστε στο σχολείο μας να μην υπάρχουν διακρίσεις και να μη σκεφτόμαστε με βάση διάφορα στερεότυπα;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Εντοπίζουμε ομόηχες λέξεις. Δραστηριότητα 1

Χρησιμοποιούμε συνώνυμες λέξεις. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Μετατρέπουμε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο. Δραστηριότητες 3 και 4

Μαθαίνουμε για τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις. Δραστηριότητες 5 και 6

Διακρίνουμε το ερωτηματικό ποιο από το ποσοτικό πιο. Δραστηριότητα 7

Χρησιμοποιούμε ρήματα παθητικής φωνής σε -ούμαι. Δραστηριότητες 8-10

3. Κάνουμε έρευνα σε ομάδες.

Όταν η συγγραφέας ρωτήθηκε πώς θα εξηγούσε τα στερεότυπα στα παιδιά, ανέφερε το εξής:

«Να ξεκινήσω λίγο διαφορετικά. Να βάλω τρεις αποστολές στα παιδιά:

- 1) Φωτογραφίστε αγάλματα/μνημεία γυναικών στον τόπο σας.
- 2) Κάντε μια έρευνα για τα ονόματα των οδών στις πόλεις. Πόσες από αυτές έχουν γυναικεία ονόματα;
- 3) Πάρτε ένα λεξικό. Λέμε πρόεδρος, δήμαρχος, διαιτητής, βουλευτής, αστροναύτης, επιστήμονας, αντιπρόεδρος. Διστάζουμε να πούμε αντιπροεδρίνα, και το διαιτήτρια δεν μας φαίνεται σωστό, ενώ είναι.»

Φτιάχνουμε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει μία από τις παραπάνω αποστολές. Οι ομάδες συνθέτουν τις πληροφορίες τους και ετοιμάζουν μια διαδικτυακή παρουσίαση, την οποία αναρτούν στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Οι ομάδες 1 και 2, οι φωτογράφοι και οι πολεοδόμοι κάνουν επιτόπια έρευνα στην πόλη τους ή υιοθετούν μια πόλη της Ελλάδας ή της Κύπρου και αναζητούν στο διαδίκτυο πληροφορίες.

Η ομάδα 3, οι λεξικογράφοι, δουλεύουν με διαδικτυακά λεξικά και άρθρα και αναζητάνε λέξεις που δείχνουν επαγγέλματα. Σε ποιο γένος βρίσκονται οι περισσότερες;

4. Αναζητάμε στο διαδίκτυο διαφημίσεις παιχνιδιών και τροφίμων.

Παρατηρούμε:

- Ποια προϊόντα απευθύνονται σε άνδρες, αγόρια και ποια σε γυναίκες, κορίτσια;
- Πώς παρουσιάζονται οι γυναίκες και οι άνδρες, τα κορίτσια και τα αγόρια;
- Ποιους ρόλους δίνουν οι διαφημίσεις στους άνδρες και ποιους στις γυναίκες; Για παράδειγμα, ποιος χειρίζεται εργαλεία; Ποιος φροντίζει για τη διατροφή των παιδιών;

Συζητάμε στην τάξη τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματά μας. Θεωρούμε σωστό να υπάρχουν διαφημίσεις που απευθύνονται μόνο σε κορίτσια ή μόνο σε αγόρια;

Η Υπατία

Η Υπατία (370 μ.Χ. - 415 μ.Χ.) έζησε στην Αλεξάνδρεια και ήταν ελληνίδα φιλόσοφος, αστρονόμος και μαθηματικός. Ήταν κόρη του μαθηματικού και αστρονόμου Θέωνα και έλαβε πολύ καλή εκπαίδευση. Είχε τέτοιο ζήλο για μάθηση, που γρήγορα ξεπέρασε τον πατέρα της στα μαθηματικά. Μάλιστα, πιστεύεται ότι την εποχή που πέθανε η Υπατία ήταν η καλύτερη μαθηματικός του ελληνορωμαϊκού κόσμου, πιθανόν και όλου του υπόλοιπου κόσμου.

Κλίνονται οι ρηματικοί τύποι σε **-οντας** και **-ώντας**;

Εκτός από σπουδαία μαθηματικός, η Υπατία ήταν και χαρισματική δασκάλα. Δίδασκε δημόσια, **αποδεικνύοντας** την εκπαίδευσή της στη φιλοσοφία και στη ρητορική. Παρότι η ίδια η Υπατία υπήρξε πολυγραφότατη, κανένα από τα έργα της δε σώζεται. Μερικοί πιστεύουν ότι τα έργα της ήταν **γραμμένα** στα αραβικά, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι η δουλειά της περιείχε μαθηματικές σχέσεις που η ίδια είχε δημιουργήσει.

Σε ποια γραμματική κατηγορία ανήκει η λέξη **γραμμένα**; Γιατί γράφεται με 2 μ;

15

Την εποχή εκείνη στον υπόλοιπο ρωμαϊκό κόσμο απαγορευόταν στις γυναίκες να μορφώνονται ή να κυκλοφορούν χωρίς επίβλεψη από κάποιον άνδρα. Για την Υπατία, όμως, τα πράγματα ήταν λίγο διαφορετικά, επειδή ζούσε στην απομακρυσμένη Αλεξάνδρεια. Η

20

Υπατία, ως ελεύθερη γυναίκα, μπορούσε να επιλέξει να ακολουθεί τους ελληνικούς ή τους αιγυπτιακούς νόμους, χωρίς κάποια παρέμβαση των ρωμαϊκών. Γι' αυτό, μπορούσε να διδάσκει και να δίνει συμβουλές σε άνδρες, να κατέχει γη, να έχει δική της επιχείρηση και να μετακινείται στην πόλη, χωρίς κάποιος να τη συνοδεύει.

«Υπατία», Βικιπαίδεια (διασκευή).

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Γνωρίζαμε ποια ήταν η Υπατία; Τι ήταν αυτό που βρήκαμε ενδιαφέρον στη ζωή της;
- Ποια δικαιώματα είχε ως γυναίκα; Τι διαφορετικό συνέβαινε σε άλλες γυναίκες;
- Τι είναι ίδιο και τι διαφορετικό στις μέρες μας για τις γυναίκες που ασχολούνται με την επιστήμη;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 3 με το Κείμενο 4 και συζητάμε:

- Ποιο κείμενο καταλαβαίνουμε πιο εύκολα; Ποιο μας αρέσει περισσότερο;
- Πώς παρουσιάζεται η θέση των γυναικών στην κοινωνία και τα έμφυλα στερεότυπα;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Αναγνωρίζουμε και χρησιμοποιούμε τις μετοχές και τους άκλιτους ρηματικούς τύπους σε -οντας/-ώντας. Δραστηριότητες 11 και 12

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

Μπίλι Έλιοτ - Γεννημένος Χορευτής

5 Ο Μπίλι Έλιοτ ζούσε σε μια επαρχιακή πόλη της Βρετανίας τη δεκαετία του 1980, σε μια περίοδο που οι σκληρά εργαζόμενοι εργάτες, όπως οι ανθρακωρύχοι, διεκδικούσαν τα εργατικά τους δικαιώματα. Μάλιστα, ήταν μια εποχή με έντονα στερεότυπα για το τι έπρεπε να αρέσει στα αγόρια και τι στα κορίτσια.

10 Ο πατέρας και τα μεγαλύτερα αδέρφια του Μπίλι ήθελαν να τον βλέπουν να ασχολείται με το μπόξ, ένα «ανδρικό» σπορ, όπως έλεγαν, για να γίνει και αυτός ένας σκληρός άντρας, όπως οι υπόλοιποι ανθρακωρύχοι της περιοχής.

15 Ο Μπίλι, όμως, είχε ένα σπάνιο ταλέντο στο μπαλέτο. Ένα ταλέντο που τον έκανε χαρούμενο. Στην αρχή, ο πατέρας και τα μεγαλύτερα αδέρφια του θεωρούσαν ότι ήταν προσβλητικό για ένα αγόρι να χορεύει αυτό το είδος χορού και προσπαθούσαν να τον αποτρέψουν από αυτό

20 το «θηλυκό» σπορ. Η αγάπη, όμως, για τον χορό και το σπάνιο ταλέντο του Μπίλι, έπεισαν τελικά την οικογένειά του ότι ήταν σημαντικό να ακολουθήσει το όνειρό του!

20 Η ταινία είναι αφιερωμένη σε εκείνους και εκείνες που κυνηγούν τα όνειρά τους με θέρμη, κλείνοντας τα αφτιά και προσπαθώντας να μην ακούνε τα υποτιμητικά σχόλια των άλλων. Μας βοηθά, επίσης, να πιστέψουμε σε εμάς και στη δύναμη αυτού που θέλουμε και αγαπάμε.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι ήθελε να κάνει στον ελεύθερο χρόνο του ο Μπίλι Έλιοτ;
- Ποια ήταν η αντίδραση της οικογένειάς του σε αυτήν του την επιθυμία; Γιατί;
- Ποιον ρόλο έπαιξαν οι αντιλήψεις της κοινωνίας;
- Διαβάζοντας την ιστορία του Μπίλι Έλιοτ, τι μπορούμε να πούμε για τα στερεότυπα σχετικά με το φύλο; Ποιους/Ποιες αφορούν τελικά;

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 3, 4 και 5 και συζητάμε:

- Τι μας έκανε εντύπωση από το κάθε κείμενο;
- Εμείς ξέρουμε άλλα στερεότυπα σε σχέση με το φύλο;
- Ποιον ορισμό θα δίναμε εμείς στα στερεότυπα φύλου τώρα που διαβάσαμε και τα τρία κείμενα;

Στερεότυπα φύλου:

.....

Ακούμε μια συνέντευξη-πόντκαστ με τη συγγραφέα Φυτούλα Βακανά για το βιβλίο *Η Λόλα και οι φίλοι της*.

9. Συνεργαζόμαστε και μετατρέπουμε το Κείμενο 4 ή το Κείμενο 5 σε συνέντευξη, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

- Τι θα ρωτήσουμε με βάση τις πληροφορίες που έχουμε από το κείμενο;
- Τι θα μπορούσε να μας απαντήσει στην κάθε ερώτηση με βάση τη βιογραφία της/του;

Σχεδιάζουμε τη συνέντευξη και κρατάμε σημειώσεις στο ψηφιακό μας σημειωματάριο.

Αξιολογούμε τις συνεντεύξεις μας:

- Ποιον σκοπό έχουν; Να ενημερώσουν; Να ευαισθητοποιήσουν; Και τα δύο;
- Πού απευθύνονται; Σε μαθήτριες και μαθητές; Σε γονείς; Στην τοπική κοινωνία;
- Πόσο συγκεκριμένες και εύστοχες ήταν οι ερωτήσεις;
- Οι απαντήσεις αντιπροσωπεύουν την προσωπικότητα της Υπατίας και του Μπίλι Έλιοτ;
- Ποιες αλλαγές χρειάστηκε να κάνουμε στο κείμενο για να μετατραπεί σε συνέντευξη;

10. Φεύγοντας...

- Αλλάξαμε λίγο τον τρόπο που σκεφτόμαστε για τα φύλα και τις διακρίσεις;
- Τι θα απαντούσε ο Μπίλι Έλιοτ στο υποτιμητικό σχόλιο ενός παιδιού «Τα αγόρια δεν κάνουν μπαλέτο»;

.....

.....

6.3 Πώς μπορώ να κάνω τον κόσμο καλύτερο;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να πείθουμε με επιχειρήματα, παρουσιάζοντας αντίθετες απόψεις για ένα θέμα.
- πώς να συμμετέχουμε σε δράσεις για να αλλάξουμε τον κόσμο γύρω μας προς το καλύτερο.

1. Παρατηρούμε την αφίσα και συζητάμε:

- Γιατί υπάρχουν μεγάφωνα γύρω από το μήνυμα; Με ποιον τρόπο ο γραφίστας/η γραφίστρια προσελκύει την προσοχή των θεατών σε αυτά;
- Γιατί είναι σημαντικό να ενημερωνόμαστε, να ενεργούμε και να συμμετέχουμε για να έχουμε ένα σχολείο χωρίς διακρίσεις;
- Ποιες δράσεις μπορούμε να αναλάβουμε εθελοντικά για να υποστηρίξουμε το δικαίωμα όλων στην ισότητα και στη δικαιοσύνη;

Σχολείο χωρίς διακρίσεις [εικόνα].

Καθώς διαβάζουμε, χρωματίζουμε τις λέξεις κλειδιά, δηλαδή τις λέξεις που είναι απαραίτητες για τη βασική ιδέα του κειμένου.

ΚΕΙΜΕΝΟ 6

Τι είναι εθελοντισμός και τι δεν είναι

Είναι εθελοντισμός

Όταν υπάρχει μια ανάγκη

Όταν συμβαίνει μια καταστροφή

Όταν κάτι γύρω μας γίνεται καλύτερο.

5 Όταν χρειάζεται να γίνει κάποια πράξη...

για το καλό πολλών ανθρώπων

για τη βελτίωση της ζωής τους

για να βοηθηθούν κάποιοι/κάποιες

που αντιμετωπίζουν δυσκολίες

10 για την προστασία των ζώων

για την προστασία της φύσης

για να ομορφύνει ένας χώρος

για να γίνει μια εκδήλωση...

...Τότε υπάρχουν άνθρωποι, ενεργοί πολίτες,

15 που νοιάζονται

που παίρνουν την πρωτοβουλία

που συμμετέχουν σε πρωτοβουλίες ομάδων

που αφιερώνουν τον ελεύθερο χρόνο τους

που αναλαμβάνουν δράση.

Χωρίς αμοιβή, χωρίς άλλο όφελος εκτός από την ικανοποίησή τους να συμβάλουν σε κάτι που είναι καλό για όλους και όλες.

Επειδή πιστεύουν ότι είναι καλό να προσφέρουν,

να μοιράζονται με άλλους/άλλες, που βρίσκονται σε δύσκολη θέση, τις γνώσεις τους, τη δύναμή τους, όσα μπορούν να κάνουν καλά.

25 Επειδή πιστεύουν ότι έτσι ο κόσμος γίνεται καλύτερος για όλους.

Επειδή γνωρίζουν ότι όλοι και όλες μπορεί να βρεθούμε σε ανάγκη και τότε μπορεί να χρειαστούμε συμπαράσταση.

Δεν είναι εθελοντισμός

30 Αν για τη δράση σου περιμένεις ανταμοιβή ή σου έχουν υποσχεθεί κάποιο οικονομικό ή άλλο όφελος.

Ποια είναι τα συστατικά της λέξης συμμετέχω;

Ποιες άλλες λέξεις ανήκουν στην ίδια οικογένεια με τη λέξη πολίτης;

Αν προσφέρεις τη δραστηριότητα αυτή στην οικογένειά σου.
Αν από τη δική σου εθελοντική δραστηριότητα γίνεται διαφήμιση ή υπάρχει εμπορικό όφελος για κάποια επιχείρηση ή κάποιον/κάποια επαγγελματία.

Νίκος Γκόβας & Καλλιόπη Κύρδη. *Ο εθελοντισμός με απλά λόγια. Νοιάζομαι και δρω. Δεσμός Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο και Ίδρυμα Λαμπράκη.*

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- **Κυκλώνουμε** στο κείμενο παραδείγματα εθελοντικών δράσεων.
- Γράφουμε τι είναι ο εθελοντισμός με δικά μας λόγια:

.....
.....

- Ποιο ουσιαστικό που σημαίνει την ιδιότητα του πολίτη παράγεται από το ουσιαστικό *πολίτης*;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Μια εταιρεία ηλεκτρονικών παιχνιδιών έδωσε μέρος των εσόδων της για να οργανωθούν μαθήματα ελληνικών σε παιδιά μετανάστες/μετανάστριες. Τα έσοδα θα καλύψουν τον μισθό των δασκάλων. Είναι η εργασία των δασκάλων εθελοντική; Ναι ή Όχι; Γιατί;

**Μαθαίνουμε
περισσότερα για τις
εθελοντικές δράσεις.**

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Εμείς κάνουμε κάτι εθελοντικά; Τι; Με ποιους τρόπους;
- Ψάχνουμε και βρίσκουμε εθελοντικούς οργανισμούς στο διαδίκτυο. Πού μπορούμε να προσφέρουμε εθελοντικά τη βοήθειά μας;
- Αναζητούμε στο διαδίκτυο ιστορίες εθελοντών και εθελοντριών. Τι μας κάνει περισσότερη εντύπωση από αυτά που διαβάζουμε;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης **πολίτης**. Δραστηριότητα 1

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Κατασκευάζουμε και χρησιμοποιούμε ρήματα με τα προθήματα **συν-**, **εκ-**, **εν-**.

Δραστηριότητες 2 και 3

3. Κάνουμε λογομαχίες:

Φτιάχνουμε δύο κάρτες. Η μία γράφει Ναι/Υπέρ και η άλλη Όχι/Κατά. Κλείνουμε τα μάτια και επιλέγουμε τυχαία μία κάρτα. Σχηματίζουμε ομάδες με τα παιδιά που έχουν την ίδια κάρτα με εμάς.

Στις ομάδες μας καλούμαστε να πάρουμε θέση στο ερώτημα:

«Άραγε τα παιδιά μπορούν να βοηθήσουν να κάνουμε τον κόσμο μας καλύτερο;»

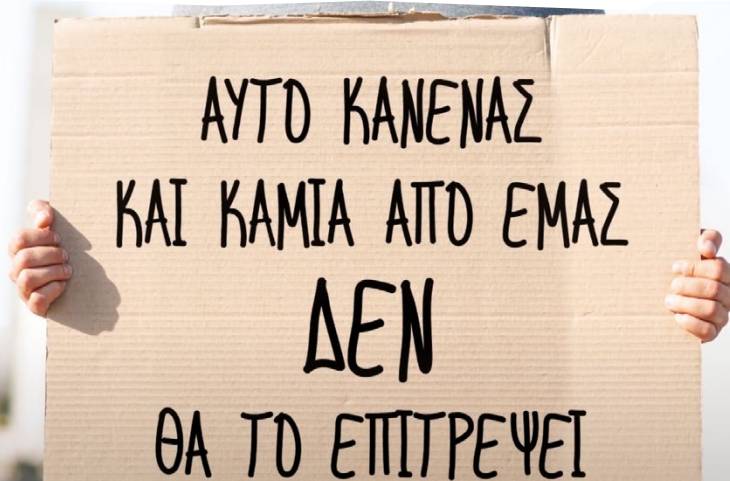
Σχεδιάζουμε τα επιχειρήματά μας στην ομάδα μας και κρατάμε σημειώσεις. Όταν ετοιμαστούμε, ξεκινάει ένα άτομο από την κάθε ομάδα να αναφέρει ένα επιχειρήμα. Το άτομο που θα ορίσει η άλλη ομάδα θα πρέπει να απαντήσει με ένα αντίθετο επιχειρήμα. Το κάθε παιδί έχει στη διάθεσή του ένα λεπτό για να θέσει την άποψή του. Στη συνέχεια, αλλάζουν τα παιδιά και τα επιχειρήματα. Ένα παιδί έχει τον ρόλο της παρατηρήτριας/του παρατηρητή και καταγράφει τις επιδόσεις των ομάδων.

4. Πριν παρακολουθήσουμε το βίντεο, συζητάμε:

- Ποιος δημιούργησε το βίντεο; Τι κείμενο είναι;
- Τι σημαίνει το μήνυμα που φαίνεται στην εικόνα-στιγμιότυπο του βίντεο;

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

Δράσεις για
τα ανθρώπινα
δικαιώματα

«Ανθρώπινα Δικαιώματα» [στιγμιότυπο], Youtube amnestygreece.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποιος ήρωας ιστοριών αναφέρεται στο βίντεο; Γιατί;
- Ξέρουμε από πού προέρχεται η φράση «Ένας για όλους και όλοι για έναν» και τι σημαίνει;
- Τι θα συμβεί αν δεν υπερασπιζόμαστε όλοι και όλες τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Για ποιον σκοπό μπορεί να δημιουργήθηκε το βίντεο;
- Ποιο πιστεύουμε ότι είναι το πιο ενδιαφέρον σλόγκαν που χρησιμοποίησε ο παρουσιαστής;
- Πώς καταλαβαίνουμε τις φράσεις «Θα πρέπει όλοι και όλες μας να γίνουμε Ρομπέν» και «Κάποια θέματα είναι πολύ σοβαρά για να τα παίρνουμε στ' αστεία»;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 6 με το Κείμενο 7 και συζητάμε:

- Πώς μπορεί να συνδέεται ο εθελοντισμός με την υπεράσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων;

Αν θα μπορούσα τον κόσμο ν' αλλάξω...

5 Τι να σημαίνει πως «έχω δικαίωμα»;
 Ξυπνώ σε σπίτι ασφαλής το ξημέρωμα;
 Ζω σ' έναν κόσμο ειρηνικό και δίκαιο
 και όχι με ίσκιο πολέμου και βίαιο;
 Έχω υγεία, τροφή και εκπαίδευση;
 Όποια κι αν νιώθω πατρίδα, προέλευση;

10 Άραγε να 'χουμε όλοι δικαίωμα;
 Όλοι όσοι ζούμε στο ίδιο στερέωμα;
 Πόσο ανθρώπινος είναι ο κόσμος μου;
 Πόσο κυρίαρχος είναι ο ρόλος μου;
 Σέβομαι, πρόσωπα, φύλα, βιώματα;
 Ζωές κι αξίες με άλλα αρώματα;
 Αναγνωρίζω την κάθε ταυτότητα;
 15 Πόσο ξεφεύγω απ' τα στερεότυπα;

20 Αν θα μπορούσα τον κόσμο ν' αλλάξω,
 θα 'θελα νέα εποχή να χαράξω,
 χωρίς διακρίσεις ούτε στερεότυπα,
 μ' αγάπη για όλη την ανθρωπότητα.

25 Αν θα μπορούσες τον κόσμο ν' αλλάξεις,
 μάθε κι εσύ να μιλάς με τις πράξεις,
 ν' ακούς, να νοιάζεσαι, να συμμετέχεις
 κι όχι να λες «δεν μπορώ» και ν' απέχεις.

Βασιλική, μαθήτρια Ε΄ Δημοτικού,
 αδημοσίευτο κείμενο.

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι χρειάζεται να κάνουμε για να αλλάξει ο κόσμος;
- Κάνουμε κι εμείς τις δικές μας υποθέσεις:

Αν θα μπορούσα τον κόσμο να αλλάξω,

.....

.....

.....

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 6, 7 και 8 και συζητάμε:

- Ποιο είναι το βασικό θέμα σε κάθε κείμενο;
- Ποιο κείμενο καταλαβαίνουμε πιο εύκολα; Ποιο μας αρέσει περισσότερο; Γιατί;
- Τι μπορεί να μας βοηθήσει να κάνουμε τον κόσμο καλύτερο;

Ακούμε μελοποιημένο το ποίημα
Αν θα μπορούσα τον κόσμο ν' αλλάξω.

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Χρησιμοποιούμε τις υποθετικές προτάσεις. Δραστηριότητες 4 και 5

Αναγνωρίζουμε και χρησιμοποιούμε ουσιαστικά που τελειώνουν σε **-ώ** και **-ώς**.

Δραστηριότητες 6 και 7

9. Κάποιοι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο εθελοντισμός δεν έχει μόνο θετικές πλευρές αλλά και αρνητικές. Γράφουμε ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (περίπου 200 λέξεις). Παρουσιάζουμε και τις δύο πλευρές, τα υπέρ και τα κατά του εθελοντισμού, και παίρνουμε θέση.

Διαβάζουμε το κείμενο μιας μαθήτριας Ε΄ Δημοτικού
για να βοηθηθούμε.

Συμβουλευόμαστε το σχεδιάγραμμα για το πώς πείθουμε με επιχειρήματα, παρουσιάζοντας αντίθετες απόψεις.

Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι:

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
1. Η εισαγωγή προκαλεί το ενδιαφέρον και προβάλλει τη βασική άποψη.			
2. Τα επιχειρήματα παρουσιάζονται με λογική σειρά.			
3. Κάθε επιχειρήμα υποστηρίζεται με παράδειγμα, εξήγηση κ.ά.			
4. Χρησιμοποιήσαμε κατάλληλες λέξεις και φράσεις που οργανώνουν το κείμενο.			
5. Χρησιμοποιήσαμε αιτιολογικές προτάσεις .			
6. Χρησιμοποιήσαμε ρήματα σε ενεστώτα για να ενισχυθεί η αλήθεια των όσων γράφουμε.			
7. Το κείμενο τελειώνει με ένα δυνατό συμπέρασμα .			
8. Γράψαμε με ευανάγνωστα γράμματα και ελέγξαμε το κείμενο για λάθη στην ορθογραφία ή στα σημεία στίξης .			

10. Φεύγοντας...

- Μας άρεσαν τα προηγούμενα κείμενα; Ποιο μας άρεσε πιο πολύ; Γιατί;
- Μάθαμε κάτι καινούριο;
- Τι μας δυσκόλεψε περισσότερο; Πώς αντιμετωπίσαμε τις δυσκολίες μας;
- Κάνουμε υποθέσεις για τον εθελοντισμό και βρίσκουμε απαντήσεις;

Αν ήταν χρώμα,

Αν ήταν καιρικό φαινόμενο,

Αν ήταν μουσική,

6.4 Πώς τα πήγαμε;

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Χωρίς λόγια...

Οι άνθρωποι δε χρειάζονται πάντα συμβουλές.
Μερικές φορές το μόνο που χρειάζεται είναι...
ένα χέρι για να κρατηθούν, ένα αφτί να τους ακούσει
και μια καρδιά που να μπορεί να τους καταλάβει.

Απόφθεγμα αγνώστου.

1. Διαβάζουμε το απόφθεγμα και συζητάμε:

- Τι είναι αυτό που χρειάζονται οι άνθρωποι κάποιες φορές, σύμφωνα με το απόφθεγμα;
- Πώς μπορεί αυτή η στάση να κάνει τον κόσμο μας καλύτερο; Πώς μπορεί να οδηγήσει σε αποτελεσματικές δράσεις εθελοντισμού;

2. Γράφουμε τη μεγαλύτερη λέξη που συναντήσαμε σε αυτήν την ενότητα. Στη συνέχεια, γράφουμε όσες λέξεις μπορούμε που να περιέχουν μόνο τα γράμματα από τη λέξη-σιδηρόδρομο που βρήκαμε. Γράφουμε στο τετράδιό μας μια ιστορία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, χρησιμοποιώντας ΟΛΕΣ τις λέξεις που έχουμε καταγράψει.

Πηγή δραστηριότητας: Αντώνης Παπαθεοδούλου,
Παιχνίδια δημιουργικής γραφής, Υπουργείο Παιδείας,
Αθλητισμού και Νεολαίας Κύπρου.

3. Προβάλλουμε τις ιστορίες μας στον διαδραστικό πίνακα και τις αξιολογούμε με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

- Περιγράφουν τον χώρο, τον χρόνο της ιστορίας και τα πρόσωπα που συμμετέχουν;
- Έχουν αρχή, μέση και τέλος;
- Αναφέρουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ηρώων/ηρωίδων ή της αφηγήτριας/του αφηγητή;
- Περιέχουν χρονικές προτάσεις, επιρρήματα και φράσεις;
- Χρησιμοποιούν ρήματα σε παρελθοντικούς χρόνους;

4. Φτιάχνουμε μια κοινωνική διαφήμιση, έντυπη ή ψηφιακή, για μια εθελοντική δράση (π.χ. τον καθαρισμό του προαύλιου χώρου του σχολείου) για να πείσουμε μαθητές/μαθήτριες άλλων σχολείων να συμμετάσχουν σε αυτήν.

Αξιολογούμε τις κοινωνικές μας διαφημίσεις. Έχουν:

- ένα ευρηματικό σλόγκαν;
- λογοπαίγνια;
- ερωτήσεις;
- κατάλληλα επιχειρήματα;
- υποθετικές προτάσεις;
- εικόνα ή/και ήχο;

5. Διορθώνουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά.

6. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορτφόλιό μας.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε
τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

7. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα;
- Πού τα πήγα καλά; Γιατί;
- Πού δυσκολεύτηκα; Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα;

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει έναν ρόλο: γίνεται συγγραφέας, γίνεται εκδότρια/εκδότης, γίνεται μεταφραστής/μεταφράστρια, γίνεται εικονογράφος. Κάθε ομάδα ετοιμάζει ερωτήσεις για τις άλλες ομάδες και δέχεται τις ερωτήσεις των άλλων ομάδων. Σκεφτόμαστε πριν φτιάξουμε τις ερωτήσεις: τι θα θέλαμε να μάθουμε για τους βασικούς συντελεστές της δημιουργίας ενός βιβλίου; Οι ερωτήσεις μας θα πρέπει να αναφέρονται στο συγκεκριμένο βιβλίο με βάση τα στοιχεία του εξώφυλλου και του οπισθόφυλλου.

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

- Φτιάχνουμε το πρωτοσέλιδο μιας εφημερίδας, όπου με τίτλους, υπότιτλους, εικόνες και μικρά κείμενα περιγράφουμε τα σημαντικά γεγονότα της ιστορίας του βιβλίου.
- Διαλέγουμε μια ηρωίδα/έναν ήρωα του βιβλίου και δημιουργούμε ένα ποίημα-ακροστιχίδα για αυτήν/αυτόν.
- Εντοπίζουμε τον χώρο και τον χρόνο που εκτυλίσσεται η ιστορία. Στη συνέχεια, σκεφτόμαστε έναν άλλον τόπο ή χρόνο που θα μπορούσε να διαδραματιστεί η ιστορία. Πώς θα ήταν η ηρωίδα/ο ήρωας; Θα σκεφτόταν το ίδιο; Θα έπραττε το ίδιο;

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

Φτιάχνουμε ένα μουσείο αφιερωμένο στο βιβλίο που διαβάσαμε. Πρόσωπα, αντικείμενα, λέξεις: ποια/ποιες θα διαλέγαμε να εκθέσουμε και πώς θα τα εκθέταμε; Κάνουμε αρχικά ένα πλάνο-σχεδιάγραμμα και στη συνέχεια μια μακέτα. Αν η τάξη μας ή το σχολείο μας έχει χώρο, φτιάχνουμε μια γωνιά πραγματικού μουσείου.

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία.

Γλωσσάρι

Γλωσσική βιογραφία

Γλωσσικός χάρτης

Εκπαιδευτική πλατφόρμα

Κείμενο

Κειμενικοί δείκτες

Λογομαχία

Οπτική γωνία

Πειθώ

Πολυτροπικό κείμενο

Πορτφόλιο

Στρατηγικές μάθησης

Συνοχή

Συντελεστές ενός βιβλίου

Ύφος

Ψηφιακά Μαθησιακά
Αντικείμενα (ΨΜΑ)

Ανακαλύπτουμε τη σημασία των λέξεων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πόσο ζωντανός είναι ο ψηφιακός κόσμος;

- Βουκελάτου, Ε. & Μ. Σφακιανάκης. 2024. *Cyber story. Περιπέτεια στο διαδίκτυο*. Εικονογρ. Μ. Μανουρά. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.
- Δενεζάκη, Λ. 2022. *Στόριζ και Νιουζ*. Αθήνα: Κίτρινο πατίτι.
- Στίλτον, Τζ. 2014. *Ο πειρατής του διαδικτύου*. Μπφρ. Β. Λιανού. Εικονογρ. Φεράριο, Τζ. & Τζ. Τζαφαρόνι. Αθήνα: Κέδρος.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Τι υπάρχει στη Γη και έξω από αυτή;

- Ελύτης, Ε. 1998. *Εκ του πλησίον*. Αθήνα: Ίκαρος.
- Meyer, A., Bresson, H. Gorodetskaya, M. B. Harris & S. E. Perkins-Kirkpatrick. "Extreme Climate and Weather Events in a Warmer World" (μετάφραση και διασκευή). *Frontiers for Young Minds*, 29/3/2022. <https://kids.frontiersin.org>
- Rangel-Buitrago, N, W. Neal & K. Nicoll. "Is Earth in a New Time Period: The Plasticene?" (διασκευή). *Frontiers for Young Minds*, 24/11/2023. <https://kids.frontiersin.org>
- Τζίμας, Σ. Το «ταξίδι» ενός μαθητή στο Διάστημα: «Σου κοβόταν η ανάσα, κόκκινα βουνά και εξωγήινοι παντού γύρω μας» (προσαρμογή). *Η Καθημερινή*, 14/4/2021. <https://www.kathimerini.gr>
- Χατζή, Ν. 2021. *Η Παρέα με τα Ποδήλατα-Κανείς να μην αφήσει τη Φύση-Βιβλίο 2*. Εικονογρ. Β. Γρίβας. Αθήνα: Ελληνοεκδοτική.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Γιατί είναι καλό να συμμετέχουμε;

- Αντωνίου, Ά. 2024. *Στον δρόμο για το σπίτι*. Εικονογρ. Ου. Μακρυγιάννη. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Γκόβας, Ν. & Κ. Κύρδη, *Νοιάζομαι και δρω: Εθελοντισμός - Αλληλεγγύη - Ενεργός Πολίτης. Οδηγός για τον εκπαιδευτικό. Τεύχος 1*. Αθήνα: Δεσμός Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο και Ίδρυμα Λαμπράκη.
- Παπαθεοδούλου, Α. 2015. «Ιστορίες να ονειρεύεσαι... παιχνίδια να μεγαλώνεις». Στο *Παιχνίδια δημιουργικής γραφής*, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας Κύπρου. <https://archeia.moec.gov.cy>
- Πιλάι, Ν. (διασκευή). «Τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώνουν». *Η Καθημερινή*, 12/12/2008.
- «Υπατία» (διασκευή). *Βικιπαίδεια, Ίδρυμα Wikimedia*, 30/6/2024. <https://el.wikipedia.org>

ΕΙΚΟΝΕΣ/ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ**ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πόσο ζωντανός είναι ο ψηφιακός κόσμος;**

- σελ. 14, Ψηφιακή μέριμνα [διαφήμιση]. *Ημερησία*, 12/4/2021. <https://www.imerisia.gr>
- σελ. 17, Γουτιάνου, Ε. Εφηβική εξάρτηση και διαδίκτυο [εικόνα από προσωπικό αρχείο].
- σελ. 25, 26, 28, Στίλτον, Τζ. Ο πειρατής του διαδικτύου [εικόνες].

- Εικονογρ. Φεράριο, Τζ. & Τζ. Τζαφαρόνι. Κέδρος
- σελ. 29, SaferInternet4Kids. Η Παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο με απλά λόγια [στιγμιότυπο]. *YouTube*, 15/9/2022. <https://youtube.com>
- σελ. 37, Μπανσέρους, Γ. 2012. *Ο Κλουζ στο διαδίκτυο*. Μτφρ. Μαρία Αγγελίδου. Εικονογρ. Ρ. Μπούτσκοφ. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- σελ. 37, Μικρά μολύβια 2023. *Αληθινά συναισθήματα στον ψηφιακό κόσμο*. Εικονογρ. Ι. Σιδέρη. Αθήνα: Γρηγόρης.
- σελ. 37, Πουλημένου, Ε. 2021. *Ο αλγόριθμος της ζωής*. Εικονογρ. Φ. Τίκκου. Αθήνα: Πατάκη.
- σελ. 37, Σφακιανάκης, Μ. & Β. Αθανασίου. 2017. *Ο Μπεν και το cyberbullying*. Εικονογρ. Γ. Σγουρός. Αθήνα: Ψυχογιός.
- σελ. 8-9, 30, 32, Shutterstock.

ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Τι υπάρχει στη Γη και έξω από αυτή;

- σελ. 41, Μαυρόγυπας [φωτογραφία], Εταιρεία Προστασίας Βιοποικιλότητας Θράκης. <https://www.facebook.com>
- σελ. 49, Τεράστιο «οικολογικό αποτύπωμα» στους Παξούς. The Krank, "Footprint" [φωτογραφία, Τέχνη της Γης].
- σελ. 50, Απορρίμματα πλαστικού [φωτογραφία]. *Wikimedia*, 26/6/2024. <https://commons.wikimedia.org>
- σελ. 55, Πράσινο σπίτι [φωτογραφία]. *Wikipedia*, Wikimedia Foundation, 20/6/2024. <https://de.wikipedia.org>
- σελ. 57, Το αποτύπωμα του Μπαζ Όλντριν στη Σελήνη που φωτογράφησε ο ίδιος στις 21/7/1969 [φωτογραφία]. *Wikipedia*. *Wikimedia Foundation*, 15/8/2024. <https://el.wikipedia.org>
- σελ. 67, Ανδρεάδη, Ε. 2018. *Ο Τζάστιν Γκρέι και οι φύλακες της Γης*. Εικονογρ. Σ. Ελευθερίου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- σελ. 67, Ντε Σεντ-Εξιπερί, Α. 2015. *Ο μικρός πρίγκηπας*. Μτφρ: Α. Ζέη. Εικονογρ. Α. Κυριτσόπουλος. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- σελ. 67, Στίλτον, Τζ. 2022. *Κίνδυνος! Διαστημικά σκουπίδια*. Μτφρ. Γ. Κασαπίδης. Αθήνα: Κέδρος.
- σελ. 67, Τσεκούρας, Θ. 2021. *Οι Βιβλιοναύτες 1: Πώς να ταξιδέψεις στο διάστημα χωρίς να βγεις από το σπίτι σου*. Εικονογρ. Λ. Στρούτση. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- σελ. 38-39, 58, Shutterstock.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Γιατί είναι καλό να συμμετέχουμε;

- σελ. 70, «Οι διακρίσεις σταματούν εδώ» [εικόνα εξώφυλλου ενημερωτικού φυλλαδίου]. *Συνήγορος του Πολίτη-Ανεξάρτητη Αρχή*, 2013. <https://old.synigoros.gr>
- σελ. 79, Ηρακλέους, Δ. 2023. *Τα παπούτσια της δασκάλας*. Εικονογρ. Χ. Χαραλάμπους. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- σελ. 83, Υπατία [εικόνα]. *Wikimedia*. <https://commons.wikimedia.org>
- σελ. 90, «Ανθρώπινα Δικαιώματα» [στιγμιότυπο], *YouTube amnestygreece*, 19/10/2021. <https://www.youtube.com>
- σελ. 68-69, 71, 80, 83, 84, 87, 89, 91, 92 Shutterstock.

